

PROCÉS CONTRA ELS CONSELLERS, DOMÈSTICS I CURIALS DE JOAN I, ENTRE ELLS BERNAT METGE

per MARINA MITJÀ

En cloure la relació dels fets del regnat de Joan I i en iniciar el del seu germà i successor Martí l'Humà, Zurita dona compte del següent esdeveniment: «Después sucedió otra novedad, que fué causa de más contentamiento a las gentes que de escándalo; y esto fué que un martes, último del mismo mes [*maig del 1396*], se determinó en el Consejo de la Reyna por todos los que en él se hallaron que se prendiessen algunos cavalleros y letrados, y se pusieron en el Castillo Nuevo; y éstos fueron don Ximén Pérez de Arenós, don Aymerich de Centellas, Aznar Pardo, Julio Garrius, Esperandeu Cardona, Juan Garrius, Pedro de Berga, Bernaldo Calopa, micer Juan Dezplá, micer Juan de Valseca, Arnaldo Porta y Carbonel; y fueron presos a dos de junio por Bernaldo de Thous, veguer de Barcelona, y por mossén Ramón de Vilanova y mossén Galcerán de Rosanes, alguaziles del Rey, porque estaban muy infamados de ser los principales autores de los abusos y excessos que se hizieron en el tiempo del rey don Juan, contra quien estaban muy indignados los pueblos. Y diéronse en fiado don Ugo de Anglesola y mossén Francés Pau, con pleito homenaje y con pena de cada veinte mil florines, y mossén Bernaldo Margarit, con pena de diez mil; y fueron detenidos en sus casas micer Guillén de Valseca y Pedro de Esplugues. También se mandó prender fray Berenguer March, maestre de Montesa, que estava en aquella sazón en Girona y ofreció de presentarse en Barcelona, y recibióse dél pleyto homenaje que no saldría de los muros de la ciudad»¹ L'historiador aragonès prengué aquestes notícies, exclusivament, de les actes del Consell de Regència que es constituí a Barcelona així que s'hi sabé la mort del rei Joan i que des d'un

1. *Anales de la Corona de Aragón*, II, Saragossa, 1562, fol. 315 v.; llibre X, capítol LVI.

primer antuvi considerà el seu germà Martí, aleshores a Sicília, el seu hereu indiscutible, i per tant es posà sota les ordres de la seva muller, Maria de Luna, que es trobava a la ciutat comtal. En efecte, el 31 de maig del 1396 el Consell ordenà que fossin presos i tancats al Castell Nou Eximèn Pérez d'Arenós, Eymerich Centelles, Aznar Pardo, Julià Garrius, Sperandeu Cardona, Gabriel Cardona, Johan Garrius, Pere de Berga, Bernat Calopa, Johan Dezplà, Johan de Vallseca, Arnau Porta, Guillem Mulet i En Carbonell; que no poguessin «eixir de la Ciutat, però puguén anar per aquella» Hug d'Anglesola, Francesch de Pau i Bernat Margarit; que romanguessin detinguts a llurs domicilis Guillem Vallseca i Pere d'Esplugues. Consta també, a les esmentades actes, que el 2 de juny la majoria dels acusats foren detinguts d'acord amb les mesures aprovades dos dies abans ².

Les actes del Consell de Regència — i per tant Zurita, que les té com a única font per aquests esdeveniments — no puntualitzen a què es degué mesura tan forta i tan immediata a la mort de Joan I, ni quins eren els càrrecs concrets que es feien a aquest conjunt de persones notables que havien estat els més íntims consellers del rei traspassat. Quelcom més ens diu aquella breu crònica anònima del regnat de Martí I, que juntament amb una altra dedicada a Joan I, forma una mena d'apèndix a la del Cerimoniós en dos dels seus manuscrits. Allà llegim, tot just s'inicia la breu exposició del regnat de l'Humà: «Aquest rey era en Cicília quant son germà lo rey En Johan morí; lo qual mort, la terra, sentint-se agreujada dels consellers qui eren estats seus, a consell dels quals en sa vida havia fets actes injusts contra la terra en tant que si aquell rey hagués viscut més haguera mesa la dita terra a total destrucció, e per dar càstich a aquests e eximpli als consellers dels reys esdevenidors, levàs — ço és, los regnes e comptats qui foren de un acort — a metre aquells en presons axí com fou complit per obra» ³.

A aquests testimonis històrics en podem afegir un de literari. Bernat Metge va escriure *Lo Somni*, com és sabut, estant a la presó a causa de l'odi que li tenien, diu, els seus «perseguidors e envejosos». Fingeix que li apareix l'esperit de Joan I, el qual, entre altres moltes coses, li explica els motius del seu empresonament: «Alguns singu-

2. *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y Valencia y principado de Cataluña*, publicadas por la Real Academia de la Historia, IV, Cortes de Cataluña, Madrid, 1901, págs. 252-255.

3. *Crònica del regnat de Martí I*, transcripció, introducció i notes de F.-P. Verrié, Barcelona, 1951, pàg. 19. Edició privada.

lars dels regnes que jo posseïa, havents iniquitat e enveja a tu e a alguns altres servidors meus e domèstics, desitjants ésser en lo lloc on mentre jo vivia vosaltres érets, donaren fama que tu e los altres que vui sots presos érets hòmens de vida reprovada, e que haviets dissipat e usurpat mon patrimoni e em consellàvets falsament; e desijaven que a tort o a dret fóssets extirpats de la faç de la terra...»⁴.

El 1908 Antoni Rubió i Lluch donava a conèixer, fragmentàriament, un document del 19 de setembre del 1397 en el qual es feia referència al procés que se seguia contra Esperandeu Cardona, Bernat Calopa i Bernat Metge⁵. Els noms dels dos primers ja els hem trobat a les actes del Consell de Regència de finals de maig i començaments de juny del 1396; ara se'ns hi afegeix el del gran prosista Bernat Metge, que havia estat secretari de Joan I, la qual cosa ens fa evident que les damunt citades paraules de *Lo Somni* es refereixen al mateix afer.

Tots aquests elements ens fan comprendre que els consellers, oficials i cortesans de Joan I foren empresonats, en morir aquest rei, per tal com se'ls acusava d'haver aconsellat al monarca de cometre «actes injusts contra la terra» — com recull la breu crònica de Martí I — i d'haver «dissipat i usurpat» el patrimoni reial — com es confessa a *Lo Somni* —. Són aquestes indicacions vagues i molt generals, molt allunyades de satisfer la nostra curiositat, plenament justificada si tenim en compte que l'acció immediata contra els consellers de Joan I, tot just mort aquest, ha de basar-se en acusacions greus i ha de respondre a un ambient d'hostilitat i d'odi per part dels qui, fidels a Martí l'Humà i a Maria de Luna, cuitaren a prendre mesures tan extraordinàries. La visió del regnat de Joan I que ens han presentat alguns dels historiadors romàntics i posteriorment d'altres com Sanpere i Miquel i Josep M.ª Roca, no ens ofereix elements suficients per explicar-nos aquesta actitud contra els qui durant molts d'anys foren els íntims consellers d'aquell rei, i per tant els acords del Consell de Regència en maig i juny del 1396 i el procés contra Esperandeu Cardona, Bernat Calopa, Bernat Metge i altres ha estat considerat fins ara com a quelcom anecdòtic fruit de petites intrigues, i val a dir que més se n'han ocupat els estudiosos de la nostra vella literatura, per constituir els motius que dugueren a la redacció de *Lo Somni*, que els historiadors.

Tot el que acabem de resumir troba la seva explicació, extensa,

4. Bernat Metge, *Obres completes*, a cura de M. de Riquer, Barcelona, 1950, pàg. 194.

5. A. Rubió y Lluch, *Documents per l'història de la cultura catalana mlg-eval*, I, Barcelona, 1908, pàg. 409, nota 1.

detallada, punyent i fins i tot colorida i pintoresca, en la còpia dels interrogatoris als testimonis cridats a declarar en el procés que la reina Maria de Luna manà obrir el 2 de juny de 1396 — o sigui el mateix dia que el Consell de Regència feia empresonar els personatges abans esmentats — contra els qui foren «consellers, domèstics, curials e oficials del senyor rey En Johan» ⁶. Tant en la llista dels procesats que va després de les clàusules preliminars i abans dels interrogatoris, com en els interrogatoris individuals sobre diversos acusats, trobem noms que ja hem recollit abans de les actes del Consell de Regència, però a més a més n'apareixen d'altres. Els encartats en el procés, segons la llista esmentada, són: el Mestre de Muntesa (o sigui Berenguer March), Ramon Alamany de Cervelló, Eximèn Pérez d'Arenós, Eymerich Centelles, Aznar Pardo, Jacme Pallarès, Guillem de Vallseca, Francesch de Pau, Bernat Margarit, Hug d'Anglesola, Julià Garrius, Johan Garrius, Esperandeu Cardona, Perè de Berga, Gabriel Cardona, Johan Dezplà, Bernat Calopa, Bernat Metge, Luquí Scarampo, Bartomeu Sirvent, Jacme Canescha, Bernat de Jonquer, Pere de Beviure i Guillem Mulet; i apareixen després, als interrogatoris, a més de gairebé tots els esmentats, Francesch Ça Garriga, Guillem Gibellí, Jacme Quintà, Arnau Graner, Francesch Morató, el Traginer de Perpinyà, Johan Don Sanxo, Miquel Roure, En Cortielles, el vescomte de Roda (o sigui Ramon de Perellós), Ponç de Roda, Arnau Porta i Johan Mercader.

Sembla que el més important dels acusats és Esperandeu Cardona, des de feia poc vicescancer de Joan I, car el procés porta la rúbrica de «Sentència d'En Esperandeu Cardona i altres consellers i domèstics del rei Joan». Cauen sobre ell, realment, acusacions molt greus, però no són menors en nombre ni en importància les que es fan a Julià Garrius, tresorer del Rei, i en tot el procés domina la figura del mercader llombard, fet ciutadà de Barcelona, Luquí Scarampo. Tot i la gravetat de les acusacions, el rei Martí, el 7 de desembre del 1398, des de Saragossa, absol tots els encartats en aquest sorollós procés.

El text d'aquests interrogatoris, redactat a corre-cuita, de la qual cosa es ressent ben sovint la sintaxi, ens ofereix un panorama depriment, trist i miserable del regnat de Joan I i ens retrata, amb una sèrie de trets molt significatius, la figura moral dels qui el voltaren i l'aconsellaren. El document és d'una importància històrica considerable, aclareix molts de punts foscos del regnat de Joan I i proporciona dades precioses pel coneixement de l'estat econòmic del regne d'Aragó a la fi del segle XIV, però al mateix temps és una inoblidable estampa de

6. Arxiu de la Corona d'Aragó, registre 2273, fol. 128v. i següents.

l'època, que més d'una vegada recorda aquell pintoresc recull que Miret i Sans aplegà sota el títol de *Sempre han tingut bec les oques* i desmenteix el tòpic del luxe i la magnificència de la cort de Joan I que, des de Tomich, tants historiadors han repetit.

El nostre document, que fins ara no havia estat assenyalat per ningú i que publiquem per primera vegada, és mereixedor d'un comentari detallat i rigorós, tasca que tenim molt avançada i que no trigarem a fer conèixer, amb el propòsit de posar de relleu no tan sols que moltes de les acusacions ací formulades responen a una realitat perfectament documentada per altres fonts arxivístiques, sinó que el mal ja venia de lluny i que tal vegada no cal fer retrets excessius a Joan I de certs defectes en l'administració del país que ja es palesen als darrers temps del regnat del seu pare, Pere el Cerimoniós.

SENTENCIA SPERANTIS IN DEO CARDONA ET ALIORUM CONSILIARIORUM
ET DOMESTICORUM REGIS JOHANNIS

In Dei nomine pateat universis quod nos Martinus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corcise, comesque Barchinone, Rosilionis et Ceritanie visis quibusdam capitulis in modum prevencionis per fiscum nostrum oblatis contra Sperantem in Deo Cardona, iurisperitum, civem Barchinone et quosdam alios consiliarios et domesticos domini regis Johannis, gloriose recordacionis fratris nostri, visis etiam aliis capitulis generaliter tam contra dictum Sperantem in Deo quam contra alios consiliarios et domesticos supradictos oblatis per dictum fiscum, visis etiam et recognitis aliis capitulis contra dictum Sperantem in Deo particulariter oblatis, necnon et aliis capitulis que particulariter contra aliquos ex dictis consiliariis fuerant oblatis et tangere videbantur Sperantem in Deo sepe dictum, quamquidem prevencionem et supradicta capitula tam generalia quam particularia inferius inseri volumus et iubemus, visisque et diligenter inspectis et attentis tam deposicionibus testium pro parte civis productorum quam confessione et aliis meritis inquisitionis de premissis facte, necnon et defensionibus ipsius Sperantis in Deo delati, visa insuper petitione contra dictum Sperantem in Deo per fiscum nostrum oblata et responsione inde secuta, visaque renunciacione quoad interlocutoriam conventorum per dictas partes facta, necnon, et interlocutoria per iudices, per nos ad dictam causam usque ad diffinitivam sententiam exclusive in civitate Barchinone assignatos, lata, per quam dictus delatus fuit a tormentis absolutus, renunciato et concluso in tota causa per dictas partes facta relacione in nostra audiencia per fidelem nostrum Petrum Basseti in legibus licenciatum, presentibus pluribus doctoribus et in iure peritis in multitudine magna, habito consilio cum eisdem et visis notis per iudices, qui dictam interlocutoriam tulerant, tormentorum quibus etiam causam ipsam totam comisseramus in civitate tam dicta usque ad ipsam diffinitivam exclusive ut est dictum nobis missis sacrosanctis Dei evangeliiis coram nobis ponitis et reverenter inspectis ut ex Dei vultu nostrum prodeat iudicium et oculi mentis nostri cernere valeant equitatem, sedentes in nostro regio solio die presenti ad audiendam sententiam dictis partibus perhentorie assignata presente Petro de Sancto Martino, advocato nostro fischali ad proferendum

eandem, procedimus in modum qui sequitur: Cum per merita predictae inquisitionis et processus non constet nobis de intencione dicti fisci nostri super inquisitis generaliter contra dictum Sperantem in Deo et alios consiliarios, nec de particulariter inquisitis contra eandem delatum, ymo constat legitime nobis de ignocencia ipsius delati, attente maxime defensionibus per eundem delatum oblatis, de quibus in hoc processu ratio habetur, ideo, per hanc nostram diffinitivam sententiam quam in hiis scriptis ferimus dictum Sperantem in Deo Cardona hic presentem a premissis omnibus denunciatis et inquisitis et abinpetitis per fischum nostrum absolvimus, imponendo parti curie nostri et Michaeli Burgera, procuratori fisci nostri hic presenti, super predictis et quolibet predictorum silentium sempiternum. Lata fuit hea sententia per nos seu in nostri persona per fidelem consiliarium et vicecancellarium nostrum Mathiam Castilionis, legum doctorem, audienciam nostram publice ac more solito in Aljaffaria nostra civitatis Cesarauguste celebrantem ac lecta de eius mandato per fidelem scriptorem nostrum notarium infrascriptum die videlicet septima decembris, anno a nativitate Domini Millesimo CCCXC^o VIII° regnique nostri tercio, presentibus prefato Petro de Sancto Martino avvocato, Michaeli Burguera, procuratore fisci nostri, ex parte una, dicto Sperante in Deo Cardona ex altera, et protestibus nobilibus Bernardo Galcerandi de Pinos, Berengario de Crudillis, Francisco de Vilamarino, militibus consiliariis, Johanne de Leytago, Eximino Sancii, scriptoribus nostris, et aliis in multitudine copiosa. Tenores vero dicte prevencionis et capitulorum eiusdem ac eciam generalium et particularium capitulorum predictorum sunt huiusmodi seriey: Com clamosa insinuacio et fama publica referents sia pervengut a hoyda de la molt alta e molt excelent principesa et senyora dona Maria, per la gracia de de Deu reyna d Arago, de Valencia, de Mallorques, de Cerdenya e de Corcega e comtesa de Barchinona, de Rossello et de Cerdanya, lochtinent general del molt alt princep En Marti, per aquella mateyxa gracia rey dels reynes, comte dels comdats damunt dits, marit e senyor seu, ara personalment stant en lo regne de Cecilia, que com los honrats N Asperandeu Cardona, jurista, micer Guyllem de Vallseca, En Julia Garrius e molts d altres olim consellers, domestichs, curials e officials del senyor rey En Johan, de memoria gloriosa, rey dels regnes e comte dels comtats demunt dits, e de la senyora reyna dona Volant, de aquell relict, e molts familiars, domestichs sequaces e complices dels desus nomenats, coniuinctim vel divissim, com a fills de iniquitats e perdicio, reprehensio divinal e correccio humanal no tements, tots e molts o algun d ells han perpetrats greus et enormes crims e delicts, en special los infra commemorats, o alcun o alguns de aquells, ço es, que contra feeltat, reverencia e subieccio degudes al dit senyor e preheminencia de aquell e contra sacraments e homenatges per ells fets e prestats han malvadament, dolosa, maxinosa e falsa consellats moltes e diverses vegades los dits senyor e senyora, en gran e singular dan, lesio, prejudici et [...] no en comptente, menyspreu e vergonya dels dits senyor e senyora e de la cosa publica de sos regnes e terres; no res menys que per obres e demerits o al de menys permissions lurs reprovades, jatsia a ells fos notoria la delicada compleccio del dit senyor, disposta, si sofferia pluvia, vents et altre mal temps, a perillloses infirmitats e affanys, son stat causa o occasio de la precipitosa mort del dit senyor rey En Johan, no poch a sos subiectes e altres gents molt dolorosa, hoc encara que han relevats grans arduus secrets et utils consells per relevacio dels quals se podien ensequir e s siguien diverses vegades

no pochs dispendis ; mals e perills al dit senyor e cosa publica ; hoc mes que han fet diverses tractaments ab capitans e gents d armes stranyes per entrar en los regnes e terres del dit senyor per dampnificar aquells. Mes avant han practicat, instat, sollicitat, tractat e dada obra ab acabament per si e per altres moltes e diverses vegades que los dits senyor e senyora, e cascuens d ells, fahessen e de fet han fets per males informacions e suggestions dels desus dits, greus, enòrmes e forts preiudiciables injusticies contra dret, fur, usatges, constitucions, franqueses, costums, llibertats, privilegis e bons usos dels dits regnes e terres, e ço que era pitjor, de qui era interes, no apellada en res ne hoyda, no considerants maculat, denigrat quant ells era la gran e precelest honestat dels dits senyor e senyora e lo deute e gran obligacio que eren tenguts per dret divinal, natural, political, positiu et alias humanal en servir justicia e rabo a lur sotmeses e pobles, de que entre las altres coses se son seguides moltes orribles e cruells extorsions de monedes qui no han nombre e infinides e varies excessives, detestandes et abhominables oppresions de molts miserables naturals e subiectes del dit senyor, axi prelats, esgleyes, barons, cavallers, universitats e singulars de aquells, com de altres condicions aquells en persona molestants, agreviants e maltractants, o bens lurs penyorats et verius robats, venents, liurants et alias dissipats, alguna conoxenga no precedent e totes defensions dels agreviats no admessos sed prorsus forachitades e del tot reppellides. Part aço, com deguessen singularment ab sobirana e atessa diligencia; sollicitud et vigilia per lo carrech que n havien aquells en special qui eren collaterals e fort acostats oficials e consellers dels dits senyor e senyora, e ja molt mes los qui per lur offici hi eren strets, obligats e tenguts entendre e procurar la utilitat dels patrimonis reyal e reginal, conservacio e augmentacio de aquells, han inmensament et inefable com a lops robats devoradors exausta, absorbida e insterada e exinada per acolorades, fictes, exquisites, falses e nephandes maneres, axi sots color de processos et inhicione extra judicialment, et quod era pejus, induins los dits senyor e senyora e dar loch que sobre lurs patrimonis e emoluments fos continuament et mogubells et verius usures e barates no pogues manlevat et verius devorat fere tota la sustancia, ne dum del patrimoni dels dits senyor e senyora e de l[e]s excessives peccunies sots nom o en virtut de les corts lurs rebudes exhigides et haudes, con encara de inspicables subiectes del dit senyor et senyora en gran; singular e irreparable dan, lesio et destruccio del dit senyor e de la sua cosa publica, usurpants, occupants e venents la sanch dels anyells ignocents e benignes e a lurs propries utilitats e d altres lurs amichs et sequaces immeritament e no prenent se n poch, applicants e en aquelles convertints. Item, ab lurs conspiracions et ligues que fahien entre ells de esser una cosa en lo consell et casa del dit senyor et alias ab altres iniques, falses et malvades suggestions, persuasions, informacions e maneres, posants colorats per vici virtut, mal per be, deshonor per honor, facil per difficil han moltes et diverses vegades desviades corts generals e altres vies necessaries, utils et spediens per les quals o algunes de aquelles lo bo, just, benigne, clement et sant proposit del dit senyor que havia en posar sa casa e de la dita senyora reyna e sos patrimonis, regnes et terres en deguda ordiuacio, reparacio et augmentacio, justicia et defensio, no es vengut al final proposit que devia; e lo dit senyor e sos regnes e terres designaven per no perdre lo viu dolçor, poder et stament que havien en la casa del dit senyor, sabents que si lo dit senyor lo dit seu sant proposit dedugues a execucio, no sola-

ment foren de les dites coses privats, mes encara greument punits e del libre de la vida dignament rasos e separats, e ço que es fort reprehensible e de gran exageracio e requerint gravissima pena ab les dites lurs avols maneres, jatsia vahessen lo dit senyor en les coses ardues pertanyents a sa ordinacio de bona, notable e reglada intencio, induhien et tiraven lo dit senyor a lur voler reprovat. E ço que no es tan quam notori o metedor, molts d'ells per romanir en la cort e casa dels dits senyor e senyora o de algun d'ells, e en lo offici, loch, honor e profit que hi havien, han permesses moltes injusticies e altres malts obres notories que s'fahien per malesa de alguns en los consells e cort dels dits senyor e senyora, jatsia segons Deu veritat e raho presertim per carrech et deute de lur offici hi deguessen virilment contradir, fahien encara et han fet en favor desordenada, axi del fisch com de privades persones, retardar e retardaven spatxament de justicia, aquella de tot lur esforç dolosament dilatants. Item, que molts d'ells prenent indistintament corrupcions e subornacions per retardar o spatxar sentencies e signar o fer signar letres o altres provisions, axi justas com injustas, o per fer consentir, passar et fermar lo dit senyor en matrimonis, concessions, composicions, remissions e altrás provisions e affers grans, arduus et de diverses qualitats et natures qui s'havien spatxar ab la sua senyoria o en la sua cort, e ço que a les gents usants de raho e de leyaltat appar fort inhonest, no solament rebien per part de la cort, majorment si alguns emoluments pecuniaris se n seguien, ans encara reebien de aquelles universitats, collegis et persones de diverses staments et condicions que havien ab lo dit senyor o cort sua de les dites coses tractat et provisions obtenir grans e quantitats de monedes e d'altres coses equivalents. Han encara malvadament contra lo singular manament divinal que diu: «Pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis au inceptat» tant com en ells es stat dedubít en obra meter grans e irreparables divisions entre los regidors e altres singulars de diverses universitats, asi que les dites universitats <asi que les dites universitats> in quibus virtus unita fortior e se dispersa in capite et in membris per discordia fosen afflaquides e per consegüent per ells dissipades, diruides et verius tiranaiades. Mes avant, que los desus dits o algun o alguns d'ells en los regiments et administracions dels officis e peccunies que regides e administrades han, o fetes administrar por los dits senyor e senyora en los retiments dels comptes que fets, ne han, han comeses algunes barates e fraus, aturants se diners de la cort et sobremetent o abcegant en los dits comptes.

Per ço la molt alta senyora dona Maria, reyna et lochtiment general desus dita, attenents segons que dix que tant enormes, abhominables, detestables e infamoses coses no devien passar sens gran e diligent encercament et punicio asenyalada, perque perpetual memoria ne romangue e a cascun sia exempli, a nom del dit senyor rey En Marti, marit e senyor seu desus dit, a dos dies del mes de juny, del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCC noranta sis, present mi, Guyllem Ponz, secretari del dit senyor e notari per actoritat real vive vocis oracula mana et comes als honorables En Ramon dez Soler, ciutada de Valencia, et Gonçalbo Garidell, ciutada de Tortosa, en leys doctors <en leys>, Bernat Angles, doctor en decrets, ciutada de Valencia, en Guillem Pere Buzot, doctor en leys, Guillem de Vilatorra, doctor, En Bonanat Pere, en decrets licenciats, e An Bernat Lunes, ciutadans de Barchinona, de la industria, legalitat et experta discrecio dels quals confie e a cascun d'ells insolidum omni iure prevencio-

nis et preocupaciones se moto, que de les dites coses totes e sengles dependents, connexes et emergents de aquelles et de qualsevol de aquelles o aquelles tocants o podents tocar en qualque manera, e de totes e sengles altres que les sera vist inquiridor a planaria indagació de veritat, axí de les dites coses e cascuna de aquelles com de tots altres crims e delics que los desus dits e algun o alguns de aquells o altres qui s'vol stants consellers, curials, domesticchs o officials dels dits senyor e senyora o de algun d'ells haien en lurs officis o per scalp de aquells o en altra manera comesses o perpetrats, ab sobirana diligencia inquirien per tal manera, que de aquelles se sapia lo fet de la veritat, procehint en aquelles tro a deffinitiva sentència exclusive. E com seran los fets en aquell punt, fossen d'ells processos de aquen collidors relacio devant la dita senyora en lo dit nom o en son consell perque justícia se puxa fer et mistrar en et sobre aquelles. E no res menys disputa et assigna per instadors de les dites enquestes reebedores, procuradors fiscals del dit senyor e seus en los dits fets N Anthoni Oliver e Bernat de Puiggros, causidichs e ciutadans de Barchinone, et cascuns d'ells donant a ells et a cascuns d'elles en et sobre los affels desus dits et cascun de aquells tal et tant poder com ha, deu e ha acostumat de haver procurador fischal del dit senyor.

Interrogatoris contra lo mestre de Muntesa, mossen Ramon Alaman, mossen N Exemen Perez d Arenos, mossen Eymerich Sentelles, mossen Aznar Pardo, mossen Jacme Pallares, micer Guyllem de Valsecha, mossen Francesch de Pau, mossen Bernat Margarit, mossen Huc d Anglarsola, En Julia Garrius, Johan Garrius, N Esperandeu Cardona, En Pere de Berga, Grabiell Cardona, micer Johan dez Pla, Bernat Calopa, Bernat Metge, micer Loqui Scarampol, Barthomeu Sirvent, Jacme Canescha, Bernat de Jonquers, Pere de Beviure e En Guyllem Mulet e d altres officials del senyor rey don Johan, qui haja sancta gloria.

E primerament sie interrogat si sab ne ha hoyt dir que los desus dits consellers del senyor rey o cabien en consell del dit senyor e sien en liga, sacrament e homenatge uns ab altres o entre alguns d'ells de esser tots una cosa en lo consell del senyor rey qui ara novellament es passat d aquesta present vida, o reyna, a fi que lo senyor rey per lur consell hagues a fer ço que ells volrien. Interrogat quals ne quants eran de la dita liga o sacrament o homenatge. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que com algu o alguns d'ells volia recaptar alguna cosa per a si o per altre, axí injusta com justa, si los altre o altres del dit consell consellaven al dit senyor o senyora que fes ço que aquell o aquells volien per ço que hagues recapte, donant entenent al senyor rey o senyora, am maneres fictes e colorades, que ço de que era suplicat se podia e s devia fer. Interrogat si sab ni ha hoyt dir que los desus dits o algun d'ells, axí per propri profit lur com per favor de lurs amichs, com encara en dan d alcuns a qui ells no volien be, hagen consellat o fet consellar al dit senyor o senyora de fer torts e injusticies en apropiari se o fer se apropiari e donar o fer donar a lurs complices e sequaces alguns bens, drets, regalies e jurisdiccions. Interrogat si sab o ha hoyt dit que los desus dits o algun o alguns d'ells hagen fet confiscar al fi[s]ch de dit senyor, hoc encara han fet fer albarans al dit senyor ab lo seu anell segellats, que aquests aytals a qui ells no volien be lo dit senyor manas a sos officials que ls matassen o en altra manera los dampnificassen o que ls fos denegada o perlongada lur justícia o lur dret. Interrogat si sab ni ha hoyt dir que los desus dits o alguns d'ells hagen consellat o fet manar per obra part, part no apellada ne hoyda,

que lo dit senyor sens tot proces fees derrocar a cremar alguns castells, heretats de algun per iniquitat e propria venjança o inxa e contra justícia que alguns d ells desus dits havien ab ell. Interrogat si sab ni ha hoyt dir que are novellament per los grans torts e injusticies que los desus dits e altres de casa del dit senyor consellaven al dit senyor, los quals torts e injusticies la terra no podia tollerar, les ciutats de Barchinona e de Valencia e altres de sos regnes per lurs missatgers sien stats al dit senyor en la villa de Perpinya e de Figueres, e de Torrella de Montgri, suplicant lo que fos sa merce de meter si mateix e la terra en justícia, e deffensio general en stament, com sos regnes fosen prests de subvenir e prosperar altament al dit senyor e a sa real senyoria, e que d aço volgues tenir parlament o cort general, per ço que lo dit senyor mils fos prosperat e sos regnes de tots perills e dans preservats. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que los desus dits o algun o alguns d ells hagues consellat al dit senyor o senyora malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que ells romanguessen en lur liga e colligacio e consell del dit senyor, e per ço que ell e la reyna faessen ço que ells volguessen, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen; e totes les desus dites coses fehien e consellaven en gran et irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha oyt dir que per lo desviament de les coses contengudes en los dos precedents interrogatoris lo dit senyor sic romas enpobreit e la sua vida era trista per la gran fretura que sofferia; no res menys que la terra es romasa sens deffensio e la justícia desviada en gran dan, e lesio del dit senyor, de sos regnes e terres seus sens e de tota la cosa publica. Interrogat si creu ni enten que aquells qui tals coses consellen a lur senyor ne tal desviament de consell poden esser dits e reputats per avols e falsos consellers, dignes de gran punicio. Interrogat si sab o ha oyt dir que per la dita fretura o pobresa que l dit senyor sofferia, en la sua mort no havien de que la sepultura del seu cors se pogues fer, ne portar aquell de Gerona a Barchinona, ne de que poguessen comprar braudons, ans hagueren a metre penyora una ymatge d aur e altres joyes del dit senyor, per obs de la dita sepultura, en gran minva e desonor del dit senyor e de sos sotmeses e del public. Interrogat si sab o ha hoyt dir que ls demunt dits per lurs mals consells hajen induida e tirada a lur intencio la dita senyora reyna, procurant e fahent li comanar lo fets per lo senyor rey, induhint aquell sots color de anar cassar que anas per les villes e lochs petits, romanent la dita senyora en la villa de Perpinya ab los dits consellers, a fi que aquells poguessen lur mal proposit e males obres dur a acabament e desviassen les suplicacions fetes per los dits misatgers. Interrogat si sab o ha oyt dir que per occasio de la gran pobresa que l dit senyor sofferia e per la tristor que li pervenia de la dita pobresa e per la casa que li feyen fer, axi d ivern com de stiu, hores e temps incompetents e no convinents, la qual cosa li fayen fer per desviar los negocis de la terra, lo dit senyor precepitosament e iversosa, sens confessio sia mort en les montanyes e bosch del castell de Foga. Interrogat si sab o ha oyt dir que los desus dits consellers o algun o alguns d ells son stats o poder esser dits per les rahons en los prop dits interrogatoris consengudes causa o occasio de la precipitosa mort del dit senyor. Interrogat si sab o ha oyt dir que los desus dits o algun o alguns d ells, en gran destruccio del dit senyor e de sos regnes e de la cosa publica, en les ciutats o regnes on son stats, axi com en la ciutat de Seragoça, de Valencia, de Barchinona

e de Mallorques, hajan tractat o mes o fet lur poder de haver divis en cascuna ciutat entre majors e menors e uns e altres e los divises que ja hi eren creixer e augmentar, a fi que per lo divis que entre aquells metien o assajaven de metre, lo dit senyor extorquis indègudament e contra justícia peccunies de les comunitats e singulars de aquelles, de les quals los dits consellers se ditassen e enriqueïssen; de que algunes de les dites universitats son vengudes en perill de royna e destrucció e alguns singulars d'aquelles empobreïts. Interrogat si sab o ha hoyt dir que les dites quantitats o part d'aquelles en lo precedent interrogatori contengudes los desus dits o algun o alguns d'ells per color de lur remuneració o treballs se haien fetes assignar o donar per los dits senyor o senyora no degudament e en gran dan del publich. Interrogat si sab o ha oyt dir que los desus dits o algun o alguns d'ells, malament ab consells finctes e colorats, haien fet vendre, destruir et dicipar al dit senyor son patrimoni, per tal manera que lo dit senyor era vengut a tanta inopia e fretura que ja no havia de que viure, en minva, vituperi e destrucció del dit senyor e de la sua corona e de sus naturals e vasals e de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha oyt dir que com lo dit senyor volia partir d'alcuna ciutat, vila o loch, e volgues en altra part anar, lo dit senyor, ultra sa voluntat per fretura de diners, havia a romandre en lo dit loch d'on partir volia, e a fi que abans que s' pogues partir havia manlevar diners a mogubells e barates, en gran culpa del dit tresorer e consellers e altres cabents en lo dit consell, en gran dan del dit senyor e de la sua cosa publica. Interrogat si sab ne ha oyt dir que los desus dits o algun o alguns d'ells se haien fet donar al dit senyor, axi per ma de vendes o alianacions, patrimonis del dit senyor, axi com son castells, locs, villes, jurisdiccions e altres rendes e propietats del dit senyor, faent tresorer entrada e exida ab restitució de cauteles gracioses, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab ne ha oyt dir que alguns dels desus dits haien fet fer les cartes o contractes de les dites coses en lo precedent capítol contingudes a algunes persones parentes o amigues dels desus dits, e depuys a aquelles persones per spay de temps, axi ab carta de regonexença com en altra manera, tornaven e restituhien alls desus dits les dites coses, e specialment al dit tresorer, en gran dan del dit senyor e del publich. Interrogat si sab ne ha oyt dir que lo Sant Pare haia atorgades al dit senyor diverses bolles papals a diversos temps, axi com son les decimes a X anys, les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes de les ordens militars, e aço per subvenció del pasatge que lo dit senyor devia fer en la illa Cerdunya. Interrogat si sab ne ha oyt dir que axi com la dita quantitat havedora de les dites bolles papals se devia convertir, ensemps ab les rendes de Mallorques, en la subvenció de la dita illa, los desus dits haien consellat al dit senyor que haja feta venda a micer Loqui Scarampol, carregant li n censals sobre les dites rendes e bolles en paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de diverses megubells, vel verius usures e barates, e de quantitats de degudes, en gran perill e prompta perdició del regne e illa de Sardenya, minva e vituperi del dit senyor e dan publich. Interrogat si sab ne ha oyt dir que les subvencions o quantitats de monedes que devien exir de les dites bolles eren assignades e devien servir en subvenció de la dita illa e en reempcio de la renda de Mallorques. Interrogat si sab ne ha oyt dir que los desus dits o algun o alguns d'ells haien consellat al dit senyor de fer diverses e grans demandes a sos regnes e terres sots color de coronació del dit senyor e del passatge que devia fer en la dita illa de

Cerdenya, e com les dites quantitats de les dites demandes fossen exquides e levades vel verius extorquides e robades de sos pobles, desviaven e torbaven e desconsellaven al dit senyor de fer la dita coronacio e pasatge, partint se entre ells e fer se donar o assignar gran partida de les dites quantitats, de que la illa de Serdenya alguna subvencio no ha hauda, ans es stada e vuy en dia es en perill de perdicio o en gran minva e desonor del dit senyor, que havia fetes les dites empreses e aquelles no aportava a acabament, e en gran dagnacio del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab ne ha oyt dir que a tracte de algun o alguns dels desus dits com lo dit senyor celebra les corts generals prop passades en la vila de Mutço fosen entrades les companyes d En Bernat d Armenyach en la senyoria del dit senyor per ço que les dites corts no vinguessen en algun acabament. Interrogat si sab o ha oyt dir que micer Loqui Scarampol, a tractes de algun dels desus dits ne d altres, en lo mes de maig de l any present sia stat en Avinyo per dar sou e fer entrar gents d armes per correr, guerrear e dapnificar los regnes e terres del dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir que los demunt dits o algun o alguns d ells, e senyaladament lo dit tresorer, cautelosament e no deguda hajen procurades e obtingudes del dit senyor cauteles gracioses e no merescudes o en altra manera injustes, a fi que per vigor de aquelles poguessen mogubellar o mogubellat haver del dit senyor grans e innumerables quantitats de monedes, axi per via de assignacions com de obligacions e en altra manera illicita absorbint li la sua substancia en gran dan del dit senyor e del publich. Interrogat si sab o ha oyt dir si com als desus dits, e en special a mossen Eymerich Centelles, era feta alguna gracia per lo senyor rey si de aquella per lo dit tresorer era feta dita o assignacion a cert temps e que d aquella gracia lo dit tresorer, en nom del dit senyor, haja pagat mogubell ne remogubell en gran dan del dit senyor e del publich. Interrogat si sab o ha oyt dir que lo dit En Bernat Calopa, lochtinent de maestre racional, havent comissio apartada e ab segell nou e no acostumat aportat hoys o diffinis los comptes dels dit contracte a fi que les barateries qui s fehien per raho del dit contracte en dan del dit senyor fossen secretes. Interrogat si sab o ha hoyt dir que alguns dels dits consellers prenguen salaris o pensions, axi de universitats com de prelats com de barons, per occasio dels quals salaris se seguexen molts torts e injusticies a la cosa publica et senyaladament N Esperandeu Cardona e En Pere de Bergua e En Gabriel Cardona e d altres del consell del dit senyor. Interrogat si sab o ha oyt dir que los sobredits o algun o alguns d ells, ab favor desordonades, hajen tengut manera que ls officials, axi de la casa del dit senyor com locals, fossen remogusts de lurs officis faent donar aquells a altres complices e sequaces lurs, e aço fahien per lur propri profit o barat e per fer ne lurs affers e en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha oyt dir que los demunt nomenats o algun o alguns d ells, foragitant los dits officials de lur offici, e apres los dits officials faent ne complança al dit senyor, si los dits officials per torla la dita complança fehien ab lo dit senyor que los remogusts fossen remunerats, la qual remuneracio feyen pagar del patrimoni del dit senyor, les quals coses redundaven en gran profit dels dits officials qui fehien fer la dita remocio e en evident dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha oyt dir que en casa del dit senyor se tinga tal manera per los de son consell, ço es que s lobaven los uns als altres per ço que mils cabesen en l'entement del dit senyor e que mils poguessen girar lo dit senyor a lur maxinos proposit.

Interrogat si sab o ha oyt dir que lo dit senyor fos simple o benigne e de facil creença e leuger de tirar lo sots zel de be a tot lur mal profit. Interrogat si sap o ha oyt dir que per los de son consell sien fetes infinides certificacions a scriva de racio de homens qui no servexen de que havien albasans, debitoris de la cort e ab aquells mogubellaven e cren cuitats, e aço fehien los demunt dits en favor desordonada com fossen lurs sequasses e en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha oyt dir que ultra lo frau que s feu dells XL^m florins en lo contracte dels LXXXIII^m florins del dit micer Loqui, sots color de seguretat del dit contracte, se fes una gran barateria, ço es que per obligacio dels LXXXIII^m florins han presa primerament obligacio de les decimes qui valen los dits LXXXIII^m florins. Item, les rendes de Mallorques, qui valen CM^m florins. Item, totes les aljames de les juderies e moreries, qui valen altres CM^m florins. Item, d altra part lo fet de les causes pies e de les usures, qui poden valer altre tant. Item, d altra part les primicies de VII anys e les demandes dels ordens militars, qui poden valer IX^m florins. Item, d altra part tots los emoluments del règne de Mallorques. E tot aço se feu per ço com era fama que lo dit senyor volia mudar de tresorer e que l dit senyor ni lo dit tresorer que volia mudar no s poguessen de res acorrer; e axi mateyx per ço que lo dit senyor tots temps hagues a mogubellar e fos tan pobre que hagues a venir a mans del dit tresorer e d aquells de la sua sequela, les quals coses redundaven en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Item, si sab o ha hoyt dir que en lo present any com los missatgers de Valencia e de Barchinona eren ab lo senyor rey e li suplicaven que lo dit senyor volgues si e la sua terra e lo publich posar en degut stament, e com Barchinona havia lo dit senyor certificat que companyes devien entrar en Catalunya a tracte dels seus mals consellers, si los sobre dits o algu o alguns d ells per contrastar e obviar a la bona obra de la qual suplicaven al senyor e per despler de la dita certificació, consellaven lo dit senyor que los principals e caborals de las dites ciutats degues matar, e en altra manera perseguir en gran perjudicio de les dites ciutats e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per amassar gent d armes, se afermas lo senyor rey En Johan deura alguna quantitat, la qual a la veritat deguda no era, al marescal de Carcasona, alias de França. Interrogat si sab o ha hoyt dir que la dita quantitat fos demanada al dit senyor Pere de Flori en e per nom del dit mareschal. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per los desus dits o algu o alguns d ells fos consellat al dit senyor que per satisfaccio de la dita quantitat, en gran e irreparable dan seu e de sos sotsmeses e de la sua cosa publica, fos atorgada ab letra, carta o en altra manera per lo dit senyor al dit mareschal, licencia de marcar sos sotsmeses. Interrogat si sab o ha hoyt dir que apres les destruccions de les aljames dels jueus algu o alguns dels sobre dits se procurassen o fessen procurar officis o comissions, axi de inquirir com per altra manera procehir contra los delats de les dites destruccions e los dits actes per los officis ja ladonchs atorgats exercissen. Interrogat si sab o ha hoyt dir que algu o alguns dels desus dits per vigor dels dits officis o comissions inquirint o en altra manera procehint contra los diffamats de les dites destruccions, aquells qui culpables e dignes eren de gran punició per subornacions o corrupcions hajen absolts, e dels qui culpables no eren aquells calumniosament vexant en gran diffamació de la cort e destruccio de la cosa publica e illusio de la justicia haïen diverses quantitats extorquides. Interrogat si sab o ha hoyt dir que algu o alguns dels desus dits per suborna-

cions o barataries alguns altres actes axi judicials com extra judicials hajan fets o exercits. Interrogat si sab o ha hoyt dir que los sobredits o algu o alguns d ells apres les dites destruccions per ço que ells inquirint o en altra il·licita manera posquessen per subornacions o en altra il·licita manera vendre o fer claudicar la justícia, haïen induhit o consellat lo dit senyor que no entras en les ciutats, en les quals les dites destruccions s eren seguides, sens gents d armes. Interrogat si sab o ha hoyt dir que los desus dits o algu o alguns d ells machinosament e en evident dan del public haia induhit o consellat al dit senyor de fer mudar moneda ço es timbres coronats o florins que no fossen d Arago et blanquas. Interrogat si sab o ha hoyt dir que ab los desus dits algu o alguns d ells sia stat fet tractament per algu per part de micer Blancha Leo Doria que lo pasatge que ll senyor rey En Johan entenia a fer a Serdenya fos empatxat o destorbat. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per lo dit tractat se sien donats o promeses diners. Interrogat si sab o ha hoyt dir si alcu o alguns dels desus dits nomenats havia signades provisions de les dites novelles monedes contra forma dels dits privilegis e del public. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per capitol de cort de Muntço derrerament celebrada los consellers del dit senyor hajan fet sacrament e homenatge que no consintrien en alienacions del patrimoni del dit senyor, e scrivaus haïen fet sagrament e homenatge de no cloure cartes de les dites alienacions, e protho-notaris et secretaris de no spatxar aquelles, ne vicecanceller de signar les, ne si d aquell temps a ençà s a feta algunes alienacions del patrimoni del dit senyor.

CONTRA N ESPERANDEU CARDONA: Et primo interrogat si sab o ha hoyt dir que N Esperandeu Cardona haje consellat al dit senyor o senyora malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort e parlament a fi que el romanguen en sa liga, colligacio e consell del dit senyor, e per ço que l dit senyor o senyora fahessen ço que l dit N Esperandeu volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen, e totes les desus dites coses fehia e consellava en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres sens et de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l desus dit N Esperandeu haia haudes e a si fetes assignar sobre les quantitats havedores de diverses bolles papals, per lo Sant Pare al dit senyor atorgades a diverses temps, axi com son les decimes a X anys les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes de les ordens militars ensems ab les rendes de Mallorques, e aço per subvenció del pasatge que l dit senyor devia fer en la illa de Sardenya, les quals al dit N Esperandeu eren pagades per part de micer Loqui per satisfacció del sosteniment que l dit N Esperandeu feya del malvat e falç contracte que havia consellat a fer al dit senyor de la venda que lo dit senyor havia feta al dit micer Loqui de les dites decimes, faent na pagua al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells per verius de usures e barates o de quantitats no degudes en gran dan, perill e prompte perdicio del regne e illa de Serdenya, minva e vituperi del dit senyor e de la sua corona e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de les quantitats de peccunia qui pertanyen al senyor rey lo tresorer fes assignar e obligar aquelles o gran partida d aquelles a sos complices e secasses en nom seu propi, axi com son En Guyllem Mulet, En Nicholau Morato, el dit N Esperandeu, En Pere de Berga, e micer Loqui Scarampol, En Johan

Don Sanxo, En Treginer de Perpenya e d altres, en gran dan de dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l tresorer e l dit N Esperandeu Cardona e En Pere de Berga e altres de consell del dit senyor qui son lurs complices e sequaces, continuament per calor de lurs officis hajen desponzellades fadrines, corrupudes monges e aontades dones maridades, faent offici de les dites maldats. Interrogat si sab o ha hoyt dir que ll dit N Esperandeu per signar letres o cartes haia rebuts diners, recusant signar les dites letres e cartes, axi justes com injustes, si donchs no li donassen diners e per amor dels diners les dites cartes eren spatxades o signades en gran evident dan de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que ll dit N Esperandeu Cardona en lo contracte que l senyor rey feu ab Arago stant a Tortosa sobre lo passatge de Serdenya de LXXX^m florins, ne hagues per sobornacions VIII^m florins, o quanta quantitat n ague. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit N Esperandeu, regent la cancelleria o en altra manera, haia donada o donades sentencia o sentencias venals o per prechs en dan de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo tresorer haja fet fer un debitori al senyor rey de III^m florins a n Jacme dez Puig, los quals tenia lo dit Jacme a mogubell a la taula d En Pere dez Caus, e altre debitori de X^m lliures per los mogubells d aquells, per los quals debitoris lo tresorer haia per extorsio o sobornacio del dit Jacme dez Puig DCC florins, los quals se partiren ell e En Guyllem Mulet e el dit N Esperandeu Cardona. Interrogat si sab o ha hoyt dir que apres la destruccio de les aljames dels calls lo dit N Esperandeu Cardona induis o consellas lo senyor rey En Johan que apresonassen homens de les ciutats e viles on les dites destruccions se eren seguides, axi de la gran ma com de la poca, pretenent que los de les comunitats havien dada paciencia als dits avalots, a fi que per vexacio o indebite extorsio hagues de les dites comunitats grans e infinides quantitats de monedes, jasie que les dites comunitats e singulars de aquelles fossen innocents e per defensio de les regalies del dit senyor haguessen lurs persones e de lurs mullers e infants posades en punt e pas de morir e per semblant lurs bens en perill de perdicio, la cual cosa feya e consellava en evident dan de la cosa publica e en subvertir lo cor e naturalesa dels subdits e vasalls e en ditar se de les monedes que s speraven exir. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit N Esperandeu ordonas capitols contra les dites comunitats o singulars de aquelles en los quals entre les altres coses se contenia que ls regidors de les dites comunitats e singulars de aquelles havien dada paciencia als dits avalots. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de part del dit N'Esperandeu fos tramesa una letra a Na Carroça contenenent que no dubtas que en la questio qui s menava entre ella e mossen Berenguer de Vilaragut, se donas sentencia mentre ell cabes en lo fet de la justicia. Interrogat si sab o ha hoyt dir que fer rompre un proces de pau e de treva fet a instancia de hun fadri contra En Bertran Coscho, lo dit N Esperandeu hagues haut hun cavall de Xemenio Gordo, missager de Seragossa, o diners per la dita raho dels dits missatgers o d altres persones. Interrogat si sab o ha hoyt dir com per part del senyor rey sobre lo tracte del matrimoni de la senyora infanta doña Johana, filla sua, ab lo comte de Foix, que l dit comte donas per cambre a la dita infanta tot ço que lo dit comte havia dins la senyoria del dit senyor, lo dit comte per tal que l senyor rey donas loch al dit matrimoni e que la dita cambre fos assignada della dins lo comtat de Foix e no pas deça, donas a molts dels curials del dit senyor certes quantitats de monedes o ls carregas censals en preu de aquelles. Primerament, a mos-

sen Ramon Alamauny III^m florins; al vescomte de Roda, III^m florins; al tresorer, III^m florins; a N Pere de Berga III^m florins; a mossen Ponç de Roda III^m florins; a N Jacme Canascha II^m florins, al dit N Esperandeu Cardona III^m florins, e a d'altres de casa del dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir si los desus dits hajen haudes les desus dites quantitats o rendes del dit comte de Foix, axí per les causes en lo prop precedent capítol contengudes com per ço que ginyassen o tinguessen manera que la dita infantia no renunciàs o diffiís los drets a aquella pertanyets en lo regne e successió del dit senyor o de la senyora mare de la dita infantia. Interrogat si sab o ha hoyt dir que N Esperandeu Cardona ab metzines haja matada o feta matar sa muller en aquest present any. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit N Esperandeu haia matada o feta matar la dita muller per ço que n' pogues altra muller pendre, o per que donchs l'a matada o feta matar. Interrogat si sab ho hoyt dir que la dita muller en la malaltia de la qual es stada morta haia gitat per la natura inferior lo fetge e les frexures, ne si lo cap li era pelat. Interrogat si era fama comuna que les dites metzines sien stades dades per lo dit N Esperandeu a la dita muller sua. Interrogat si sab ho ha hoyt dir que lo dit N'Esperandeu Cardona fos consellat al dit senyor que per satisfaccio de la dita quantitat, en gran e irreparable dan seu, de sos sotsmeses e de la sua cosa publica, fos atorgada ab letra, carta o en altra manera per lo dit senyor mareschal licencia, de marchar sos sotsmesses. Interrogat si sab ho ha hoyt dir que atorgada la dita carta o letra a induccio o consell del dit N Asperandeu haja signades o spatxades altres letres o provissions contra furs, constitucions o privilegis o en altra manera devians de justícia, en dan del public. Interrogat si sab ho ha hoyt dir que lo dit N Esperandeu per subornacions o barateries alguns altres dictes axí judicials com extrajudicials haia fet o exercits. Interrogat si sab ho ha hoyt dir que lo dit N Esperandeu apres les dites destruccions per ço que el inquirint o en altra manera officiant pogues per subornacions o en altra il·licita manera vendre o fer claudicar la justícia haje induhit o consellat lo dit senyor que no entras en les ciutats en les quals les dites destruccions s'erén seguides sens gents d'armes. Interrogat si sab o ha hoyt dir que tot ço que los dits senyor rey o reyna Don Johan e Yolant e consellers fahien, si aço fahien de e ab consell dels dits N Asperandeu e Pere de Berga e si tots los mals, torts e injustícies qui eren e s'fahien en la terra se fahien ab consell dels dits Sperandeu Cardona e Pere de Berga, e si ells eren causa et raho de tots los dits mals.

CONTRA LO MAESTRE DE MUNTESA. E primerament sia interrogat si sab o ha hoyt dir que lo mestre de Muntesa, axí per propri profit seu com per favor de sos amichs com encare en dan d'alguns a qui el no volia be, haie consellat o fet consellar al dit senyor o senyora de fer torts e injustícies, axí en apropiari se o fer se apropiari e donar o fer donar a sos complices e sequasses alguns bens, drets, regalies e jurisdiccions. Interrogat si sab o ha hoyt dir aquell desus dit mestre haia consellat al dit senyor o senyora malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que el romangués en liga o colligacio e consell del dit senyor e per ço que l dit senyor rey o reyna fahessen ço que el dit mestre volgues, les quals coses cessaren si cort general o parlament general se tinguessen, e totes les dites coses feya

e consellava lo dit maestre en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de tota la cosa publica.

CONTRA MOSSEN N EXEMEN PEREZ D ARENOS. E primerament sie interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Eximen Perez d Aranós, axí per propri profit seu com per favor de sos amichs com encara en dan d alguns a qui el no volia be, haia consellat o fet consellar al senyor rey o senyora reyna de fer torts e injusticies, axí en apropiar se o fer se apropiari e donar o fer donar a sos complices o sequasses alguns bens, drets, regalies e jurisdiccions. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l desus dit mossen Eximen Perez haia fet confiscar al fisch del dit senyor hoc encara ha fet fer albarans al dit senyor ab lo seu anell segellats, que aquells aytals a qui el no volia be lo dit senyor manas a sos officials que ls matassen o en altra manera los dapnificassen o que ls fos denegada o perlongada lur justícia e lur dret. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mossen Eximen Perez haia consellat o fet manar per obra part no apellada ne hoyda que lo dit senyor sens tot proces faes derrochar e cremar alguns castells, heretats de algun per iniquitat e propia venjança o juxta e contra justícia que el dit mossen Eximen Perez havia ab aquell. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l desus dit mossen Eximen Perez haia consellat al dit senyor o senyora malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles deviant la dita cort o parlament a fi que ell romangués en liga o colligacio e consell del dit senyor e per ço que l dit senyor e senyora faessen ço que lo dit Ximen Perez volgues, les quals coses cessaren si cort general o parlament general se tinguessen, e totes les desus dites coses feye e consellava en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus et de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que axí com la quantitat havedora ni de les bolles papals a diverses temps, axí com son les decimes a X anys, les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes dels ordens militars, ensemps ab les rendes de Mallorques, e aço per subvencio del passatge que lo dit senyor devia fer en la illa de Serdenya, lo dit mossen Eximen Perez haia consellat al dit senyor que n haia feta venda a micer Loqui Scarampoi, carregant li n censal sobre les dites rendes e bolles, faent na paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells vel verius de usures e barates e de quantitats no degudes, en gran perill e prompte perdicio del regne e illa de Serdenya, minva e vituperi del dit senyor e dan publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l desus dit mossen Eximen Perez d Arenos se haia partida e feta assignar sobre les dites bolles diverses e grans quantitats les quals li eren pagades per part de micer Loqui per satisfaccio del sosteniment que el feya del malvat e fals contracte que havia consellat de fer al dit senyor, en gran dan perill e prompta perdicio del regne e illa de Serdenya, minve e vituperi del dit senyor e de la sua cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mossen Eximen Perez haia consellat al dit senyor de fer diverses e grans demandes a sos regnes e terres, sots color de coronacio del dit senyor e pasatge que devia fer en la dita illa de Serdenya, e com les dites quantitats de les dites demandes fossen exhigides e levades vel verius extorquades e robades de sos pobles, desvia e torba e desconsella al dit senyor de fer la dita coronacio e pasatge, partint se o fer sa donar o assignar gran partida de les dites quantitats de que la illa de Serdenya nenguna subvencio no ha hauda, ans es stada e vui en dia es en perill de perdicio e en gran minve e deshonor del dit senyor que havia fets les dites empreses e aquelles no

aportava a acabament e en gran depauperacio del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir com mossen Ximen Perez d Aranos ana en Cerdenya per finir pau ab micer Brancha fes vendre tantes de les rendes que l senyor rey prenia a Mallorques que pujasen entorn de XXX ^m florins, los quals s emporta a Valencia e aqui compra una galiota d En Diago Cetina per preu de mil lliures, la qual no n valia CC ^{es}, e part asso costa al senyor rey calament de la dita galera, la qual havia pagada, e han li mes en compte lo loguer de la dita galera, les quals coses redunden en evident dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com lo dit mossen Ximen Perez fo en Cerdenya trames la dita galea en guarda de la illa e comena aquella a N Françoy Strany e lo dit Françoy prengue una galiota de moros hon havia CXXXV moros, dels quals prengues lo dit mossen Xemen Perez de quint XXVII moros e elegis los millors que li apparech, en gran dan del senyor rey e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que governador de Serdenya haia acostumat de pendre quint de alguna preso de catius o d altres bens que la galea de gardia prenga en la dita illa e si es acostumat ne si pot elegir dels millors. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mossen Exemen Perez prenès e hagues del dit micer Brancha XXII ^m florins e de la judgessa XIV ^m florins, los quals s a relenguts vers si en gran e irreparable dan de la illa de Serdenya e de la honor del senyor rey e de la sua corona e de tots sos regnes e terres e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mossen Eximen Perez dels diners que s emporta d aço que vene de les rendes de Mallorca compra s moltes virtualles per forniment de castells, e com fos della venes aquelles e s aturas ver si los diners, en gran perjudicio de la dita illa e del senyor rey e del public. Interrogat si sab o ha hoyt dir que N Exemen Perez en pagament del sou dels soldats assignas alguna quantitat de sal als dits soldats e apres la assignacio, e aquella no contrastant, lo dit N Exemen Pérez prengues la dita sal e aquella venes, lo preu de la qual sa aturas no fahent alguna satisfaccio als dits soldats, jatsia los dits soldats li haguessen fet albera com los havien hauts e rebuts e s en tenien per contents, les quals coses redundaven en gran perjudicio de la dita illa e dan irreparable del senyor rey e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir si com los dit Exemen Perez fou citat e apellat per lo senyor rey per questio que li era feta en la governacio, desfornis tots los castells del senyor rey en la dita illa, ço es, los castells de Joyosa Guarda e de Aygafreda, de moltes armadures e de moltes exarcias de canem, de ancluses, de martells e de altres moltes aynes de ferra, e fes aquelles vendre en enquant publich en la plaça de Caller, e lo preu o preus d aquells sa aturas e convertis en sos propis usos, en gran destruccio e perill dels dits castells e de la illa e del senyor rey et de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que hagues en Caller molta bella percha de trabuch que l senyor rey En Pere hi havia fetes anar e molta fusta de trabuschs, armes e altre scoses e lo dit Eximen Perez fes traure los pernès dels trabuschs e tota l altra ferramenta que y era, e apres o fes vendre en enquant publich en la plaça de Caller, e lo preu o preus de les desus dites coses se aturas e convertis en sos propis negocis, en gran dagnage del dit senyor e de la cosa publica e senyaladament en perjudicio dels castells de la dita illa. Interrogat si sab o ha hoyt dir que stant micer Brancha en Caller hi fos trames per lo senyor rey hun scuder, al qual dehien Pere Galceran de Calders, per guarda del dit micer Brancha, si lo dit N Eximen Perez mes hun scuder apellat Modolell, de casa sua, en la dita guarda ab d altres

molts qui l guardaven, e lo dit Modolell movent brega en la plaça de Caller se leixas anar contra lo dit Pere Galceran de Calders ab hun punyal donant li III punyalades de les quals romas afollat de la ma, el dit N Eximen Perez pres lo dit Modolell e feu apparens que ll volgues penjar e feu lo menar al peu de la forcha, puys feu lo n tornar, si totes aquestes coses feya lo dit Eximen Perez a fi que lo dit Modolell fos cap de la guarda per fer mills sos affers del dit micer Brancha, en gran dan del senyor rey e del public. Interrogat si sab o ha hoyt dir que stant lo dit Eximen Perez deça en la casa del senyor rey prenent sa quitacio e sos drets de son offici de camarlench si s a fet fer compte tots anys de IIII^m lliures de salari e III^m lliures de sou per deu cavalls que devia tenir en Caller, e no tenia aquella gent que devia e governador ha acostumat de tenir com los altres governadors no haien acostumat de pendre sino mill lliures de salari e mill lliures de sou, e tot aço redundaven en gran perjudicio de la dita illa e dan del dit senyor e de la sua cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit N Eximen Perez hagues carrech de la dita pau de Serdenya e de la guarda o custodia de liurament del dit micer Brancha, axi que no altre, e que per los dits XXXVI^m florins haia feta la dita pau e deliurat lo dit micer Brancha, no restituts los sards del dit senyor rey, en gran perjudicio de la illa vituperii e minva del dit senyor e damage gran de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Ximen Perez d Arenos hagues dit en la plaça de Caller aquestes paraules o semblants dient ho del rey En Pere, que Deus haya: «Lo pages merdos del rey En Pere no volia morir com yo hi fuy, mas yo li baxe lo capçal o coxi en manera que el mori o s cuyta de morir». Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit mossen Eximen Perez fes talla en Caller quan se devia partir per venir de la part de ça, de la qual talla s a haude II^m lliures poch mes o menys. Interrogat si sab o ha hoyt dir si lo dit mossen N Eximen Perez per executar la dita talla feya traure les robes de les cases e vendre aquelles per pagar ço que ls era taxat per raho de la dita talla. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mossen Eximen Perez per gran cobdicia e ambicio de haver aquells XXII^m florins e XIV^m florins d altra part soltas micer Brancha, no sperant que la pau fos complida, segons que ere enpresa, e fes soltar tots los sards qui eren presos per lo dit senyor o sos officials, romanents los sards del dit senyor en la preso de micer Brancha, los quals vuy encara hi son, en gran perjudicio de la dita illa e desonor del dit senyor e dampnage de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit mossen Eximen Perez ab los altres consellers del dit senyor o ab alguns de ells haien empatxada ni desviada alguna ajuda o subvencio que lo dit senyor o sa terra volgues fer al senyor rey qui vuy es en les parts de Sicilia, axi de gents d armes com de diners e d altres coses necessaries a la guerra e conquesta que lo dit senyor tots jorns continue en les dites parts de Sisilie.

CONTRA MOSSEN N EYMERICH DE CENTELLES. Et primo interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit mossen Eymerich haia consellat al senyor rey e senyora reyna malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles desviant la dita cort o parlament a fi que el romangues en liga, colligacio o consell del dit senyor, e per ço que l dit senyor e senyora faessen ço que l dit mossen Eymerich volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen, e totes les desus dites coses fabia e consellava en gran e irreparable dan del dit senyor,

regnes e terres seus e de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mossen Eymerich haia haudes e a si fetes assignar sobre les quantitats havedores de diners, bolles papals per lo Sant Pare al dit senyor rey atorgades a diverses temps, axi com son les decimes a X anys e les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes dels ordens militars, ensemps ab les rendes de Mallorques, e aço per subvencio del pasatge que l dit senyor devia fer en la illa de Serdenya, les quals al dit mossen Eymerich eren pagades per part de micer Loqui per satisfaccio del sosteniment que l dit mossen Eymeric fehia del malvat e fals contracte que havia consellat al dit senyor de fer de la venda que lo dit senyor havia feta al dit micer Loqui de les dites decimes, faent ne paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells vel verius de usures, barates e de quantitats no degudes, en gran perill e prompte perdicio del regne e illa de Serdenya, minva e vituperii del dit senyor, de la sua corona e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit mossen Eymerich haia consellat al dit senyor de fer diverses e grans demandes a sos regnes e terres sots color de coronacio del dit senyor e del pasatge que devia fer en la illa de Cerdunya, e com les dites quantitats de les dites demandes fossen exhigides e levades vel verius extorquides e robades de sos pobles, desviave e torbave e desconsellave al dit senyor de fer la dita coronacio e pasatge, fahent se donar o assignar gran partida de les dites quantitats de que la illa de Sardenya alguna subvencio no ha hauda, ans es stada e vuy en dia es en perill de perdicio, en gran minva e desonor del dit senyor qui havia fetes les dites empreses e aquelles no portave a acabament e en gran depauperacio del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mossen Eymerich consellas al dit senyor que afermas esser deguda certa quantitat al mareschal de França e de Carquessona per amessar gents d armes, la qual quantitat en veritat no era deguda. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per lo dit mossen Eymerich fos consellat al dit senyor que per satisfaccio de la dita quantitat en gran e irreparable dan seu, de sos sotmesses e de la sua cosa publica, fos atorgada ab letra, carta o en altra manera per lo dit senyor al dit mareschal licencia de marchar sos sotmesses. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit mossen Eymerich, stant en lo palau del senyor rey en la cambra appellada dels cavalls, digues tals paraules o semblants paraules: «Verament lo senyor duch no es primogenit, ne per dret de primogenitura li pertanyia lo realme, supposat que lo senyor rey Don Johan moris sens fills mascles e de legitim matrimoni procreats.»

CONTRA MOSSEN RAMON ALAMANY. Primo interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Ramon Alamany haia consellat al senyor rey de fer diverses e grans demandes a sos regnes et terres sots color de coronacio del dit senyor e del pasatge que devia fer en la dita illa de Serdenya, e com les dites quantitats de les dites demandes fossen exhigides e levades vel verius extorquides e robades de sos pobles, desvias e torbas e desconsellas al dit senyor de fer la dita coronacio e passatge, partint se entre si o fer se donar o assignar gran partida de les dites quantitats, de que la illa de Serdenya nenguna subvencio no ha hauda, ans es stada e vuy en dia es en perill de perdicio, en gran minva e desonor del dit senyor qui havia fetes les dites empreses e aquelles no aportava a acabament e en gran depauperacio del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab

o ha hoyt dir com per part del senyor rey sobre lo tracte del matrimoni de la senyora infanta dona Johana, filla sua, ab lo comte de Foix, fos demanat que l dit comte donas per cambra a la dita infanta tot ço que l dit comte havia dins la senyoria del dit senyor, e lo dit comte per tal que l senyor rey donas loch al dit matrimoni e que la dita cambra fos assignada della dins lo comdat de Foix, e no pas d'aca, donas a molts dels curials del dit senyor certes quantitats de moneda o ls ne carregas censals en preu d aquelles, entre los quals donas per la dita raho al dit mossen Ramon Alamany IIII^m florins. Interrogat si sab o ha hoyt dir si lo dit mosen Ramon Alamany ha hauda la desus dita quantitat o rendes del dit conte de Foix, axi per les causes en lo prop precedent capitol contingudes com per ço que giuyes o tingues manera que la dita infanta no renunciis o diffuiss los drets a aquella pertanyents en lo regne e successio del dit senyor o de la senyora mare de la dita infanta. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per lo dit mosen Ramon fos consellat al dit senyor rey per satisfaccio de alguna quantitat que per lo dit senyor se debie esser deguda al mareschal de Carcasona, alias de França, en gran e irreparable dan del dit senyor, de sos sotmeses e la sua cosa publica, fos atorgada ab letra, carta o en altra manera per lo dit senyor al dit mareschal de Carcasona, alias de França, licencia de marchar los sotmeses del dit senyor rey. Interrogat si sab o ha hoyt dir que apres les destruccions de les aljames dels juheus lo dit mossen Ramon Alamany se procuras o fahes procurar officiis o comissions, axi de inquirir com per altra manera proceguir contra los delats de les dites destruccions o los dits actes per los officiis ja donchs exercits. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit mossen Ramon per vigor dels dits officiis o comissions, inquirint o en altra manera procehint contra los diffamats de les dites destruccions, aquells qui colpables e dignes eren de gran punicio per subornacions o corrupcions haia absolts e dels qui colpa no havien aquells calumpniosament vexant en gran diffamacio de la cort e destruccio de la cosa publica e illusio de la justicia, haie diverses quantitats extorquides. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit mossen Ramon, apres les dites destruccions, per ço que el inquirint o en altra manera officiant pusques per subornacions o en altra illicita manera vendre o fer claudicar la justicia haia induit o consellat lo dit senyor que no entras en les ciutats en les quals les dites destruccions s eren seguides sens gent d armes. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mossen Ramon haie consellat al dit senyor de no tenir corts o parlament general.

CONTRA MOSSEN AZNAR PARDO. Primo interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Aznar Pardo haia consellat al senyor rey o senyora reyna malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament, a fi que ell romangues en liga, colligacio e consell del dit senyor, e per ço que lo dit senyor o senyora faessen so que l dit mosen Aznar Pardo volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen, e totes les desus dites coses feya e consellave en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes o terres seus et de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Jacme Serra, alias Sala, porter, haia feta apocha al dit mossen Aznar Pardo, stant ladonchs governador de Valencia, de XXXVI^m sous pertanyents al dit senyor dels bens de mossen Berenguer de Vilaragut, sense que lo dit porter no n reebe malla e que al dit porter fou lliurada una cautela que lo dit senyor los havia reebuts comptants en ses mans, ço que era gran

maldat e falsa en gran frau del dit senyor e del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit mosen Aznar haia dat consell al dit senyor de fer algunes injusticies.

CONTRA MOSSEN BERNAT MARGARIT. Interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Bernat Margarit haia consellat al senyor rey o senyora reyna malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que l dit Bernat romangués en liga, colligacio e consell del dit senyor e per ço que l dit senyor e senyora fahessen ço que l dit mossen Bernat volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tingues, e totes les desus dites coses feya e consellave en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de tota la cosa publica.

CONTRA MOSSEN FRANCESCH ÇA GARRIGA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Francesch Ça Garriga haia consellat al senyor rey o senyora reyna malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que el romanga en liga, colligacio e consell del dit senyor, e per ço que l dit senyor e senyora faessen ço que l dit mossen Francesc volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen, e totes les desus dites coses feye e consellave en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de tota la cosa publica.

CONTRA MOSSEN HUC D ANGLESOLA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Huc d Anglesola haia haudes e a si fetes assignar sobre les quantitats havedores de diverses bolles papals per lo sant Pare al dit senyor rey atorgades a diverses temps, axi com son les decimes a X anys e les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes dels ordens militars ensemps ab les rendes de Mallorques, e aço per subvencio del pasatge que l dit senyor devia fer en la illa de Sardenya, les quals quantitats al dit mossen Huc d Anglasola eran paguades per part de micer Loqui per satisfaccio del sosteniment que l dit mossen Huc havia del malvat e fals contracte que havia fet al dit micer Loqui de les dites decimes, faent ne paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells, vel verius de usures, barates de quantitats no degudes, en gran perill e prompte perdicio del regne e isla de Sardenya, minva e vituperi del dit senyor, de la sua corona e de la cosa publica.

CONTRA MICER GUYLLEM DE VALLSECHA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que micer Guyllem de Vallsecha haia consellat al senyor rey o senyora reyna malament o falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que el romangués en liga, colligacio e consell del dit senyor e per ço que l dit senyor e senyora faessen ço que l dit micer Guyllem volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament se tingues e totes les desus dites coses feye e consellave en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de tota la cosa publica.

CONTRA MICER JOHAN DEZ PLA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que micer Johan dez Pla haia consellat al senyor rey o a la senyora reyna malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que l dit micer Johan dez Pla roman-

gues en liga, colligacio e consell del dit senyor e per ço que l dit senyor e senyora faessen ço que l dit micer Johan dez Pla volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen, e totes les desus dites coses fehia e consellave en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que stant la senyora reyna dona Yolant fort indignada contra los misatgers de la ciutat de Valencia, stant agenollada devant lo dit senyor rey En Johan, plorant en lo castell de Perpinya, en la cambra de parament del dit senyor, lo dit micer Johan dez Pla havie dites tales o semblants paraules: «Per ma fe, senyor, fort es mala cosa injuriar e diffamar los vostres consellers segons que los dits misagers han fet», per indignar lo dit senyor contra los dits misatgers.

CONTRA MOSSEN JACME PALLARES. Interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Jacme Pallares haia consellat al senyor rey e a la senyora reyna malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles desviant la dita cort o parlament a fi que l dit mossen Jacme romangués en liga, colligacio e consell del dit senyor e per ço que l dit senyor e senyora faessen ço que l dit mosen Jacme volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen e totes les desus dites coses fahie e consellave en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus et de tota la cosa publica.

CONTRA EN JACME CANASCHA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com per part del senyor rey sobre lo tracte del matrimoni de la senyora infanta dona Johana, filla sua, ab lo comte de Foix fos demanat que l dit comte donas per cambra a la dita infanta tot ço que l dit comte havia dins la senyoria del dit senyor, lo dit comte per tal que l dit senyor rey donas loch al dit matrimoni e que la dita cambra fos assignada della fins lo comtat de Foix, e no pas deça, donas a molts curials del dit senyor certes quantitats de monedes o ls carregas censals en preu d aquells, et al dit Jacme Canascha II^m florins. Interrogat si sab o ha hoyt dir si lo desus dit Jacma haia hauts los dits II^m florins o rendes del dit compte del Foix, axi per les causes en lo prop precedent capitol contengudes com per ço que ginyas o tingues manera que la dita infanta no renunciés o diffinis los drets a aquella pertanyents en lo regne e successio del dit senyor o de la senyora mare de la dita infanta. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que en lo temps que lo dit matrimoni del comte de Foix se fina abans o apres fos feta franquesa per lo senyor rey a alguns vasalls e sotmeses del dit comte que no pagassen peatge ni altres drets en lo regne d Arago. Interrogat si sab o ha hoyt dir que N Jacme Canascha, lochtinent de protonotari, procuras e recaptas la dita franquesa als dits vasalls del comte de Foix. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Jacme Canascha hagues II^m franchs o II^m scuts o valor d aquells per recaptar la dita franquesa. Interrogat si sab o ha hoyt dir que la dita franquesa fos contra fur d Arago fet a instancia dels de Jacca. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per la dita franquesa perdes lo senyor rey o la senyora reyna qui n havia per cambra VIII^m solidos de renda per los peatges de Jacca e de Cafranch, ultra ço que s perdia en los altres lochs on los vasalls del dit comte de Foix eran franchs per vigor de la dita franquesa. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com la dita franquesa fo recaptada que lo dit Jacme Canascha la fes registrar en hui registre hon havia gran temps que no s i era res registrat per ço que no

tos trobada. Interrogat si sab ni ha hoyt dir que los II^m franchs o scuts o valor d'aquells que haia lo dit Jacme Canascha per la dita franquesa se retingues, si paga ne alguna cosa a N Bertholomeu Sirvent o En Pere de Besanta, o si romaseren tots los dits II^m franchs envers ell, ultra lo dret de segell. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per la dita raho los de la ciutat de Jacca trametessen misagers a la cort del senyor rey dient que per la dita franquesa se despoblaria Jacca e perdrien lo rey e la reyna mes de mil florins de renda. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com En Berenguer de Cortielles procurava que la dita franquesa fos revocada per ço que lo rey o la reyna no perdessen la dita renda e que la ciutat de Jacca no s despoblas, si lo dit Jacme Canascha hi faya contradicció e mantenia la part dels vasals del comte de Foix e en altra manera procurava que la dita franquesa no s revocas stant ell lochtinent de prothonotari. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Jacme Canascha hagues del comte de Foix diners e la alócat de l castell que son sogre solia tenir per lo vescomte de Castelbo, per ço que fos bo que la comtesa de Foix, filla del rey, axi com devia haver la cambra daça en la terra del senyor rey, que la hagues della, en Gascunya. Interrogat si sab o ha hoyt dir l dit Jacme Canascha se fes dar la scrivania de las demandes fahedores per lo matrimoni de la dita comtessa de Foix faes ne fer offici novell que era cosa no acostumada en la casa del rey. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com lo dit Jacme Canascha hagues hauda la dita scrivania si procura que alguns scrivans anassen en loch seu per les dites demandes, ço es, en regne de Valencie dos, e en Arago dos, e en Catalunya V, e que cascun de aquells scrivans li responessen cascu de CCC florins, dient los que ll los faria fer tal gracia al senyor rey ultra un flori que havien de salari tot dia, que tot asso s i anantaria. Interrogat si sab o ha hoyt dir que apres que per En Berenguer de Cortielles fou taxat als scrivans qui trebellarien en les dites demandes VIII solidos per cascun, que l dit Jacme Canascha digues que fort era mal fet com no havien de salari I flori cascu e treents o CCCC florins de gracia, e si lo dit Jacme Canascha feu son poder que assos revingues. Interrogat si sab o ha hoyt dir que apres que foren elets scrivans en las demandes lo dit Jacme Canascha demanas IIII^m florins de smena per la dita scrivania. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit En Jacme Canascha impetras judge per la dita scrivania volent ne fer fer offici contra cosa no acostumada en casa del rey que de scrivania de demandes se fees offici. Interrogat si sab o ha hoyt dir que el dit Jacme Canascha se fees fer II^m florins de gracia e que per aquella gracia li fos venut lo castell de Talarn ab tota jurisdicció. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com En Julia Garrius volia fer algunes coses secretes mal fetes, axi com vendes, alienacions o enpenyoraments de lochs e de drets reals o algunes provisions que eren contra justicia, si aquelles fahia spatxar lo dit Jacme a la posada del dit En Julia Garrius o del dit Jacme.

CONTRA MICER LOQUI SCARAMPOL. Interrogat si sab o ha hoyt dir que micer Loqui haia concellat al senyor rey en fer alguns mals contractes en gran lessio e irreparable dan del dit senyor e del public e en gran destrucció de sa casa e de son patrimoni real e en special los contractes del dit Loqui e altres tocants les decimes e rendes de Mallorques. Interrogat si sab o ha hoyt dir que axi com la quantitat havedora de diverses bolles papals a diverses temps, axi com son les decimes a X anys, les causes pies, los residus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes dels orden militars ensemps ab les rendes de Mallorques, e aço per sub-

venció del pasatge que l dit senyor devia fer en la illa de Sardenya, haia consellat al dit senyor que l dit senyor ne haia feta venda al dit micer Loqui, carregant li censal sobre les dites rendes e bolles, fahent ne paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells vel verius de usures e barates e de quantitats no degudes, en gran perill e prompte perdicio del regne e illa de Sardenya, minva e vituperi del dit senyor e dan publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit micer Loqui, a tracte de algu en lo mes de maig de l any present sia stat en Avinyo per dar sou o fer entrar gent d armes per correr, guarrejar e dapnificar los regnes e terres del dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir si entre En Julia Guarrius e lo dit micer Loqui sia companya de mogubellar e que los diners o partida d aquells ab los quals mogubellant fossen del dit Julia. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo contracte de les decimes e altres bolles papals o de les rendes de Mallorques del qual ya desus es feta mencio jatsia que diga al dit micer Loqui, sia propri en tot o part del tresorer. Interrogat si sab o ha hoyt dir si entre En Guillem Mulet, En Julia Garrius e lo dit micer Loqui e Johan Don Sanxo es alguna companya de fer se dir les obligacions o assignacions de les peccunies pertanyents al senyor rey e en appres departir sa aquelles, matent e restituint cauteles, e per conseguint romanien les peccunies vers ells. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de les quantitats de pecunya que pertanyen al senyor rey, lo tresorer fes assignar e obligar aquelles a sos complices e sequaces en lurs noms propis, axi com son al dit micer Loqui e d altres, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer haia absegada una bolla de una annada de les decimes, dient que la concessio era a VIII anys, e era X anys, e com fos sabut que era a X anys, aquella annada feren assignar al dit micer Loqui vel verius a si mateix sots color del dir micer Loqui, la qual pot valer XX ^m florins, lo cual absegament sa faya en evidencian del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que ultra lo frau que s feu dels XL ^m florins en lo contracte dels LXXXIIII ^m florins del dit micer Loqui sots color de seguretat del dit contracte se fahes una gran barateria, ço es, que per la obligacio dels dits LXXXIIII ^m florins han presa primerament obligacio de les decimes qui valen los dits LXXXIIII ^m florins, item les rendes de Mallorques, qui valen C ^m florins, item totes les aljames de les juderies e moreries, qui valen altres C ^m florins, item d altra part lo fet de les causes pies e de les usures, qui poden valer altre tant, item d altra part les primicies de VII anys e les demandes dels orden militars, qui poden valer LX ^m florins, item d altra part tots los emoluments del regne de Mallorques, e tot aço se feu per ço com era fama que l dit senyor volia mudar de tresorer e que lo dit senyor ni el dit tresorer qui volia mudar no s poguessen de res acorrer, e axi mateix per ço que lo dit senyor totstamps hagues a mogubellar e fos tan pobre que hagues a venir a mans del dit tresorer e d aquells de la sua sequela, les quals coses redundaven en gran dan del dit senyor e de la cosa publica.

CONTRA GUILLEM GIBELLI. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Guillem Gibelli, notari, olim scriba del senyor rey, haia haudes o a si fetes assignar sobre les quantitats havedores de diverses bolles papals a diverses temps per lo Sant Pare atorgades al dit senyor, axi com son les decimes a X anys, les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes dels ordens militars ensemps ab les rendes de Mallorques, e aço per subvencio del pasatge que l dit senyor devia fer

en la illa de Sardenya, les quals al dit Gibelli eren pagades per part del dit micer Loqui per satisfaccio del sosteniment que l dit Gibelli feya del malvat e falç contracte que havia consellat al dit senyor de fer de la venda que l dit senyor havia feta al dit micer Loqui de les dites decimes, faent ne paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells vel verius de usures, de barates e de quantitats no degudes, en gran perill e prompta perdicio del regne e illa de Sardenya, minva e vituperi del dit senyor e de la sua corona e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Guyllem Gibelli se haia fet donar res del patrimoni del senyor rey.

CONTRA MICER JOHAN DE VALLSECHA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que micer Johan de Vallsecha haia consellat al senyor rey o a la senyora reyna malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que ell romangués en liga, colligacio e consell del dit senyor e per ço que l dit senyor e senyora faessen ço que l dit micer Johan volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen e totes les desus dites coses feya o consellava en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de tota la sua cosa publica.

CONTRA BARTHOMEU SIRVENT. Interrogat si sab o ha hoyt dir que N Barthomeu Sirvent, olim prothonotari del senyor rey, haia consellat al dit senyor o senyora malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que ells romanguessen en lur liga, colligacio e consell del dit senyor, e per ço que ell e la reyna faessen ço que el volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tinguessen, e totes les desus dites coses feya e consellava en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de tota la cosa publica.

CONTRA GRABIELL CARDONA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Gabriel Cardona, regent la cancelleria del senyor rey en Mallorques, haia dades moltes sentencies venals o per diners e puyt tingues manera que l altra part suplicas e n haia hauts diners e puyt revocava la sentencia que donada havia, axi que de cascuna de les parts havia diners, en gran dan de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Gabriel Cardona haia donades sentencies per prechs de bagasses e per subornacions e per alcavories e per favors desordonades e per diners en dan de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Gabriel Cardona e altres regents la cancelleria e signants cartes e letres, per signar aquelles, axi justes com injustes, haïen preses quantitats de moneda o en altra manera per diners haïen dades sentencies o per prechs haïen dades sentencies injustes e retardes. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Grabiell Cardona haia signades o spatxades altres letres o provisions contra furs, constitucions e privilegis o en altra manera desviant de justicia en dan del public.

CONTRA NICHOLAU MORATO. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Nicholau Morato, çanonge, olim de la tresoreria del senyor rey, haia haudes e a si fetes assignar sobre les quantitats havedores de diverses bolles papals a diverses temps per lo Sant Pare atorgades al dit senyor, axi com són les decimes a X anys, les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de XII anys, les demandes dels ordens militars en-

semps ab les rendes de Mallorques, e aço per subvencio del pasatge que lo dit senyor devia fer en la illa de Serdenya, les quals al dit Morato eran pagades per part del dit micer Loqui per raho del sosteniment que l dit Morato feya del malvat e fals contracte que havia consellat de fer al dit senyor de la venda que l dit senyor havia feta al dit micer Loqui de les dites decimes, faent ne paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells vel verius de usures, de barates e de quantitats no degudes, en gran perill e prompte perdicio del regne e illa de Sardenya, minva e vituperi del dit senyor e de la sua corona e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de les quantitats de peccunia que pertanyen al senyor rey lo tresorer fes assignar o obligar aquelles o gran partida de aquelles a sos complices e sequaces en lurs noms propis, axi com al dit Nicholau Morato e altres, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica.

CONTRA LO TRESORER. E primerament sia interrogat si sab o ha hoyt dir que N Julia Garrius, olim tresorer del senyor rey En Johan, de bona memoria, haia consellat al dit senyor o senyora malament e falsa de no tenir lo dit senyor corts o parlament general a sos pobles, desviant la dita cort o parlament a fi que el romagues en liga, colligacio e consell del dit senyor e per ço que l dit senyor e senyora fessen so que lo dit Julia Garrius volgues, les quals coses cessaren si cort o parlament general se tingues, e totes les dites coses feya e consellava en gran e irreparable dan del dit senyor, regnes e terres seus e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Julia Garrius haia consellat al dit senyor fer alguns mals contractes en gran lesio e irreparable dan del dit senyor e del publich e en gran destruccio de sa casa e de son patrimoni real e en special los contractes de Loqui Scarampol e altres tocants les decimes e rendes de Mallorques. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit tresorer malament ab consells fictes e colorats haien fet vendre, destruhir e dicipar al dit senyor son patrimoni, per tal manera que l dit senyor era vengut a tanta inopia e fretura que ya no havia de que viure, en minva, vituperi e destruccio del dit senyor e de la sua corona e de sos naturals e vasalls e de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir com lo dit senyor partia de alguna ciutat, vila o loch e volgues en altra part anar lo dit senyor ultra sa voluntat per fretura de diners havia a romandre en lo dit loch d on partir volia, e a fi que n pogues partir havia a manlevar diners a mogubells e barates, en gran colpa del dit tresorer e en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit tresorer haia fetes fer les cartes o contractes de les dites coses en lo precedent capitol contengudes a algunes persones parentes e amigues del dit tresorer, e puys aquelles persones per spay de temps axi ab carta de regonexença com en altra manera tornassen en restituissen al dit tresorer les dites coses, en gran dan del dit senyor e del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que axi com la quantitat havedora de les dites bolles papals atorgades al dit senyor a diverses temps, axi com son les decimes a X anys, les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes dels ordens militars, e asso per subvencio del pasatge que lo dit senyor devia fer en la illa de Serdenya se devia convertir ensemps ab les rendes de Mallorques en la subvencio de la dita illa, lo desus dit tresorer haia consellat al dit senyor que n haia feta venda a micer Loqui Scarampo, carregant li n censal sobre les dites rendes e bolles, faent ne pagar al dit micer Loqui

de diverses quantitats de mogubells vel verius de usures e barates e de quantitats no degudes; en gran perill e prompta perdicio del regne e illa de Cerdunya, minva e vituperi del dit senyor e dan publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer se haia fetes assignar sobre les dites bolles diverses e grans quantitats, les quals li eren pagades per part de micer Loqui per satisfaccio del sosteniment que ell faya del malvat e fals contracte que havia consellat de fer al dit senyor, en gran dan e perill e prompta perdicio del regne e illa de Cerdunya, minva e vituperi del dit senyor e de la sua corona e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo desus dit tresorer haia consellat al dit senyor de fer diverses e grans demandes a sos regnes e terres sots colors de coronacio del dit senyor e del pasatge que devia fer en la illa de Cerdunya, e com les dites quantitats de les dites demandes fossen exhigides e levades vel verius extorquides e robades de sos pobles, desviave, torbave e desconsellave al dit senyor de fer la dita coronacio e pasatge, faent se donar o assignar gran partida de les dites quantitats, e que la illa de Cerdunya nanguna subvencio no ha hauda, ans es stada e vuy en dia es en perill de perdicio, en gran minva e deshonor del dit senyor qui havia fetes les dites empreses e aquelles no portave a acabament e en gran depauperacio del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Julia Garrius, tresorer desus dit, sia stat destruhidor e dicipador del patrimoni e peccunies del dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Julia haia pagat diverses e grans quantitats als consellers del dit senyor o algu o alguns d ells de les dites peccunies del dit senyor, per ço que el fos sostengut per los dits consellers e les coses mal fetes fossen cubertes e celades e que no hisquessen olim en dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir si entre lo dit Julia Garrius e micer Loqui Scarampol sia companya de mogubellar e que los diners o partida d aquells ab los quals mogubellaven fossen del dit En Julia. Interrogat si sab o ha hoyt dir per que lo dit En Julia fehia e ha fet assignar o obligar En Guyllem Mulet diverses e grans quantitats, axi dels C millia florins pertanyents al senyor rey de la comonicio de Mallorques com d altres parts. Interrogat si sab o ha hoyt dir si entre lo dit Guyllem Mulet e lo dit Julia Garrius e lo dit micer Loqui e Johan Don Sanxo es alguna companya de fer se dir les obligacions o assignacions de les peccunies pertanyents al senyor rey e enappres de partir se aquelles, metent e restituint cauteles e per conseguint romanien les peccunies vers ells. Interrogant si sab o ha hoyt dir que l dit tresorer cautelosament e no deguda haia procurades e obtengudes del dit senyor cauteles gracioses e no merescudes e en altra manera injustes a fi que per vigor de aquelles pogues mogubellar, o remogubellant haver del dit senyor grans e innumerables quantitats de monedes, axi per via de assignacions com de obligacions e en altra manera illicita absorbint li la sua substancia e gran dan del dit senyor e del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir si com a mossen N Aymerich de Centelles era feta alguna gracia per lo senyor rey, si de aquella per lo dit tresorer era feta dita o assignacio a cert temps e que d aquella gracia lo dit tresorer en nom del dit senyor haia pagat mogubell ne remogubell en gran dan del dit senyor e del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de les quantitats de peccunia qui pertanyen al senyor rey, lo dit tresorer fes assignar o obligar aquelles o grans partides d aquelles a sos complices e sequaces en lurs noms propis, axi com son An Guyllem Mulet, En Nicholau Marato, N Esperandeu, En Pere de Berga, a micer Loqui Scaramp, An Johan Don Sanxo e En Traginer de Perpenya e d al-

tres en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir si lo dit tresorer ha rebuda una gran quantitat d'argent, que fou de la duquesa dona Matha, de la ciutat de Valencia lo qual podia esser una bona carrega o pus, lo qual argent ha en sos propis uses convertits e aquell no ha mes en algun compte en son offici. Interrogat si sab o ha hoyt dir que a tracte d'En Guyllem Mulet En Jacme Quinta, scriva de manament del dit senyor, per manament del tresorer, sens que lo dit senyor no sabes res, haia posats molts manaments en cartes o provisions posant hi manament propri del dit senyor, ab dates e antidades segons que ells ordonaven, de que s son seguits molts torts e injusticies, e redunden les dites coses en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit En Jacme Quinta per manament del tresorer haia pagat en molts cartes e provisions, axi com son contractes qui obligaven lo dit senyor e privilegis, vendes, arrendaments, gracies, remissions, guiatges e concessions de officis triennals e altres diverses provisions posant lo dit manament, sens que lo dit senyor non sabia res, en tal manera: «Dominus rex presentavit thesaurario mee et michi Jacobo Quinta», e metre en les dites cartes e provisions la data, antidata o calendari o loch que lo dit tresorer volia e los altres de sa sequela, de que s es seguit gran dan al dit senyor e a la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir per que aquells CXXX ^m florins de Mallorques que reberen de la primera composició de Mallorques, lo dit En Julia Garrius, tresorer, ne ha fets obligar e assignar o fer dites a sos amichs e altres de sa sequela, de LXXV ^m florins d'or. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo fill del dit tresorer posehescha e per quin titol IIII ^m solidos censals jaceses sobre Fraga, qui son de patrimoni del dit senyor; item, sobre el General d'Arago VIII ^m D solidos; item, sobre la moreria de Ceragoça II ^m solidos; item, sobre la scrivania de la governacio d'Arago II ^m solidos; item, sobre la juheria de Seragosa mil solidos; item, sobre el peatge de Calathiu III ^m solidos; item, sobre la juheria de Calathiu, mil solidos; que son tots XXI ^m solidos jaquesos de renda. Item d'altra part en Catalunya lo castell de Belveher, ab les rendes e les jurisdiccions de Sent Ypolit e de Guarius, e los agrers de Salses, qui eren e esser devien de patrimoni de dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir d'on lo dit En Julia Guarrius e son fill han haudes les dites rendes e molts d'altres bens que poseexen, considerat que lo dit Julia e menys son fill no ha guayre haguessen res, com lo dit Julia stigues per scadarcedor e ab En Barthomeu Cari, e en temps que En Lunes era tresorer del dit senyor, e fos vengut a compte ab lo dit Julia, per lo qual comte lo dit Julia havia a tornar C florins de resta, no trobaren bens de dit Julia on poguessen fer execucio dels dits C florins, tanta era sa pobresa. Interrogat si sab o ha hoyt dir que ultra les dites rendes lo dit Julia haia valents entre diners, johes, mobles e altres possessions C milia florins e pus, e si diu que no de tant, sia interrogat quant pot valer. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com lo senyor rey partis de Muntço e s fos agolat ab En Joan Don Sanxo en tant que no le devia res; e apres del agolament lo dit Johan Don Sanxo haia hauts. Interrogat si sab o ha hoyt dir que sien spatrades a ma del dit tresorer e altres del consell del dit senyor moltes cartes de vendes e altres coses fort dapnoses al dit senyor, en les quals fahien posar les dates en lo monastir de Roda, causant les per lo fet de Sardenya, e lo dit senyor no sabia res ni en socors d'ell ni de la illa de Cerdenya se n convertia diner ni malla. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com per part del senyor rey sobre lo tracte del matrimoni de la senyora.

infanta, filla sua, ab lo comte de Foix fos estat concordat que lo dit comte assignes per cambre a la dita infanta ço que lo dit comte havia dins la senyoria del dit senyor rey, donas loch al dit matrimoni e que la dita cambre fos assignada della dins lo comtat de Foix, e no pas daça donas a molts dels curials del dit senyor certes quantitats de moneda, o carrega ls censals en preu d aquells: primerament a mossen Ramon Alamany III^m florins, al vescomte de Roda III^m florins, al dit tresorer III^m florins, En Pere de Berga III^m florins, a mossen Ponz de Roda III^m florins, En Jacme Canascha II^m florins, An Sperandeu Cardona III^m florins, e a d altres de casa del dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir que los desus dits haien haudes les desus dites quantitats o rendes del dit comte de Foix, axi per les causes en lo dit prop precedent capitol contengudes com per ço que ginyassen o tinguessen manera que la dita infanta no renunciass o diffinis los drets a aquella pertanyents en lo regne e successio del dit senyor o de la senyora mare de la dita infanta. Interrogat si sab o ha hoyt dir si com lo dit senyor feu venda del castell de Bellveer al dit tresorer, lo dit tresorer degues quitar certs fermals del dit senyor, los quals staven en penyofa del preu del dit castell, e que lo dit tresorer no haia res fet, ans les dites penyores tota hora haian corregut a mogubell, a gran damage del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com lo senyor rey feu lo convit de les noces del comte de Foix fossen meses em penyora ab mogubell al comprador certs murons o merlets de la corona del dit senyor, que lo dit comprador per altre cap ha restituydes les cauteles de son offici al tresorer, e si les cauteles de aquell temps son enfilades en lo compte qui es stat retut a maestre racional, lo dit senyor hauria a cobrar los dits murons, car pus enfilades son per quitades van, e per conseguent no es res degut a comprador ne a tresorer, perque lo dit senyor se deu informar ab lo mestre racional secretament si es axi, e si u es pot cobrar los dits murons. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo maestre racional foragitas una data axi com a falsa e no rebedora de CLX^m solidos al dit tresorer. Interrogat si sab o ha hoyt dir que dels deutes confiscats dels juheus del call de Mallorques se haien partits entre En Matheu de Loschos, comissari e reebedor dels dits deutes, e lo dit tresorer e En Cortilles e d altres de lur sequela de XX^m liures ensus, lo dit En Matheu no haia retut compte sino de fort pocha quantitat. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo contracte de les decimes e altres bolles papals e de las rendas de Mallorques, del qual ja desus es feta mencio, jassia que diga a micer Loqui Scarampol sie propri en tot o part del dit tresorer. Interrogat si sab o ha hoyt dir que en lo contracte de les primicies qui fou fet ab En Johan Don Sanxo en paga d aco que li era degut per la cort, e en special de l debitori de XXIX^m florins, per seguretat de les primicies, si cars fos que no les pogues haver axi com les ha haudes, lo dit senyor li donas fermances e ultra asso li romas la carta del debitori dels XXIX^m florins, per seguretat solament del dit contracte, en poder seu, e el dit Johan ha collides les dites primicies ab integra, exceptat que l mestre racional li feu albara debitori de LXXX^m solidos jaquesses per alguns lochs que no les havia pogudes cullir el dit Johan, no contrastant que sia stat pagat del dit debitori de XXIX^m florins en les dites primicies, ha usat del dit debitori axi com si li fos degut en altres contractes de la cort, e per XXIX^m florins n a rebuts LVIII^m florins, en dan e perjudici del dit senyor e de la cosa publica, consentint en les desus dites coses lo dit Johan Guarrius, tresorer.

Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer haia restituïdes e enfilades cauteles en son compte, les quals *no* sien pagades, en gran dan e prejudici del senyor rey e d'aquells qui devien reebre les quantitats de les dites cauteles. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer haia consellat lo dit senyor que haia venut o fet vendre o empenyorar quasi tot son patrimoni, a dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer de les dites vendes o preus de aquelles, per fer bona obra als de la sua sequela, axi com devia cobrar lo preu haie cobrades cauteles injustes e meses en compte. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer, ensemps ab los de sa sequela o de sa companya, sots color de be e per lurs barats, haia fet provehir micer Guyllem de Vallsecha de la vicecancelleria, foraghitats los altres, dels quals ell no havia grat e per acabament dels dits barats feu li fer gracia de IIII^m florins, dels quals la major partida li es stada quitada, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer haia obsegada una bolha de una annada de les decimes, dient que la concessio era a IX anys, e era a X anys; e com fos sabut que era a X anys aquella anada, feren assignar al dit micer Loqui vel verius a si mateix sots color del dit micer Loqui, la qual pot valer XX^m florins; e lo qual obsegadament se febia en evident dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que ultra lo frau que s'feu dels XL milia florins en lo contracte dels LXXXIIII^m florins del dit micer Loqui, sots color de seguretat del dit contracte se fes una gran barateria, ço es que per la obligacio dels dits LXXXIIII^m florins han presa primerament obligacio de les decimes, qui valen los dits LXXXIIII^m florins, item les rendes de Mallorques, qui n valen C milia florins, item totes les aljames de les juderies o moreries, qui valen altres C milia florins, item d'altra part lo fet de les causes pies e de les usures, qui poden valer altre tant, item d'altra part les primicies de VII anys e les demandes dels ordens militars qui poden valer LX^m florins, item d'altra part tots los emoluments del regne de Mallorques; e tot aço se feu per ço com era fama que lo dit senyor volia mudar de tresorer e que lo dit senyor ni lo dit tresorer qui volia mudar, no s'poguessen de res acorrer; e axi mateix per ço que lo dit senyor tostemps hagues a mogubellar e fos ten pobre que hagues a venir a mans del dit tresorer e d'aquells de la sua sequela, les quals coses redundaven en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer per lo dit senyor rey hagues fet donar la scrivania de les causes pies e de les usures a N Guyllem Gibelli, scriva del dit senyor, lo qual havia tots dies de salari portants e taxats XV florins, de la qual lo dit Guyllem responia de certa part al dit tresorer, com axi lo dit Guyllem lo haia publicat en diverses lochs, les quals coses redundaven en gran dan del dit senyor e del public. Interrogat si el deposant stant en Avinyo e impetrant certs beneficis donadors per lo dit senyor e per la senyora reyna ne impetra donadors per ell XVI a qui s'volgues e fes bollar los seus XVI, e los dits senyor e senyora no gens, e aquells seus venia e los diners en sos propis usos convertia, en gran frau e maxinacio de la gracia papal feta al senyor rey. Interrogat si sab o ha hoyt dir que N Arnau Graner, canonge, qui fou tratador del matrimoni del fill del tresorer ab la filla de mossen Bernat de Thous, haia hauts per corredures del dit matrimoni DC florins, les quals feren pagar al dit senyor, en gran dan del dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer havia fet vendre al dit senyor lo peatge de Calathiu e les rendes de Villa Real, e fer dir les dites cartes als

domestichs del dit tresorer fictament e simulada com a la veritat fossen del dit tresorer, e puys fahian ne revenda per maior preu a aquelles persones a qui lo tresorer volia, en gran frau del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l tresorer stant en Mallorques volgues comprar d un hom una esclavona fort gallarda, e lo senyor de la dita esclava no la y volgues vendre, lo dit tresorer feu pendre lo senyor de la dita esclava e tant lo feu tenir en la preso fins que lo senyor li atorga que la li vendria, e com la hac comprada aquella desflora e per lo qual desflorament la dita fadrina mori, com fos ponzella e inmadura. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer en Mallorques haia de casa de son pare ultra e contra voler d aquell per la finestra treta una douzella e aquella se n menas ab certes promences, sots color e scalfament de son offici, e com la hac desponzellada la liuras o la remetes a altres. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit tresorer, N Esperandeu Cardona e Pere de Berga e altres de consell del dit senyor, qui son lurs complices e sequasses, continuament per calor de lurs officis haien spunzellades e corripudes moujes e a honrades dones maridades, faent offici de les dites maldats. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer haia fet fer al dit senyor gracies a moltes persones per alcavoteries que fahien al dit tresorer e a sos sequasses, les quals gracies se pagaven dels diners del dit dit senyor, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Julia, axi stant regent com tresorer, haia comprades moltes drapades de draps de lana e lanes e moltes vitualles per aquell menor preu que podia, e en après per altres persones en nom lur e en frau de la cort fes fer vendre a la cort per molt major preu, en tant qu s i guanyave V o VI sous per lliura, encara, ço que pitjor era, com la cort les havia comprades, fes les vendes per la cort, e aquelles fes comprar a sos sequasses al pus poch preu que podia, en tant que s i guanyava altres V o VI sous per lliura, en special si u feu fer en les noces qui s celebraren de la reyna dona Yolant en Perpinya, o en altres lochs, ço es en Girona e en Barchinona e en Valencia e en Seragoça, e en special en lo convit qui s feu del rey de Navarra, en en lo matrimoni del comte de Foyx. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit En Julia, axi stant regent com a tresorer haia rebudes moltes e diverses quantitats, axi anant per camins com en altres parts, en tant que ls comptes d En Perpinya Blau vuy na stant que no s poden finir. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo senyor rcy fes raure de carte de racio e gitarlo de casa lo dit Julia, en temps d En Pere Armengau, stant lo dit senyor en Valencia, e aço lo dit senyor fes fer diverses frans e crims que lo dit Julia hagues comes en lo offici. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Julia, stant tresorer En Ramon dez Soler e En Pere Marrades torbas e haia torbat tots aquells affers que podia per aterrar los dits tresorers e que ell hagues una vegada lo dit offici de tresorer per sots propis barats e malvestats, en gran dan del dit senyor com los dits tresorers fossen promens leyls e mercaders e encercassen la utilitat del dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir que apres que lo dit Julia ha haut lo offici haia presa tanta de arogancia ab superbia que no ha curat de attendre ne regonexer lo patrimoni del dit senyor, mas solament ha curat de vendre e empenyorar aquell, per tal manera que lo dit senyor no ha pogut viure si no de fets fischals e plors. de sos sotsmesses, en gran dan e minve del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Julia hagues manlevades diverses monedes, les quals corrien a mogubells e remogubells, en lo principi del contracte de les manlentes lo dit Julia faes fer assignacions als prestadors

d aquelles de certs emoluments que se speraven haver a la cort, e com les assignacions eren a temps lo dit Julia tenie maneres que havia vers si les dites assignacions, per la qual cosa los que n havien prestat no podien haver al temps enpres les assignacions, e per força los convenia de pendre remogubells, e tot aço torna en gran e irreparable dagnage de la cort e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Julia per diners fes donar moltes sentencies venals e injustes contre diverses persones e universitats, axi civils com criminals, en dan de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir com lo dit tresorer havia mester diners tingues manera ab lo dit senyor e ab la senyora reyna que faes a emprar e fer fermances a molts de la cort del dit senyor e ab la senyora reyna que faes a emprar e fer fermances a molts de la cort del dit senyor e altres per la manleuta que havia a fer, e obligave ls e ls feya obligar e assignar certs emoluments pertanyents al dit senyor, e com venia el temps de la paga de la manleuta lo dit tresorer reebes les dites quantitats sens que per ell no eren pagades, e incessantment corria lo mogubell e remogubell. Interrogat si sab o ha hoyt dir que aquells VIII sous que l dit senyor reebia sobre la ceca de Mallorques per part del dit senyor sien stats venuts per lo dit tresorer a la universitat de Mallorques sens que lo dit senyor no n sabia res, e la dita universitat haia feta venda de III^m solidos censals per lo preu dels dits VIII solidos a N Guyllem Mulet. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer haia fet fer hun debitori al senyor de IIII^m florins e N Jacme Dez Puig, los quals tenia lo dit Jacme a mogubell a la taula d En Pere Dez Cauz, e altre debitori de X^m lliures per los mogubells d aquells, per los quals debitoris lo tresorer haie per extorsio o subornacio del dit Jacme Dez Puig DCC florins, los quals se partiren ell e En Guyllem Mulet e N Esperandeu Cardona.

CONTRA EN MULET. Et primo interrogat si sab o ha hoyt dir que axi com la quantitat havedora de les bulles papals atorgades al senyor rey a diverses temps, axi com son les decimes a X anys, les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes dels ordens militars e aço per subvencio del pasatge que lo dit senyor devia fer en la illa de Serdenya, es devia convertir ensems ab les rendes de Mallorques en la subvencio de la dita illa, En Guillem Mulet, olim de la tresoreria del dit senyor, haia consellat al dit senyor que haia teta venda a micer Loqui Scarampol, carregant li n censal sobre les dites rendes e bolles faent na paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells vel verius de usures e barates e de quantitats no degudes, en gran perill e prompta perdicio del regne e illa de Cerdenya, minva e vituperi del dit senyor e del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Julia Garrius, tresorer del dit senyor, faes e haia fet assignar e obligar al dit Guyllem Mulet diverses e grans quantitats, axi dels C milia florins pertanyents al dit senyor de la componicio de Mallorques com d altres parts. Interrogat si sab o ha hoyt dir si entre lo dit Guyllem Mulet e lo dit En Julia Garrius e lo dit micer Loqui e Johan Don Sancho es alguna companya de fer sa dir les obligacions o assignacions de les peccunies per tanyents al senyor rey e en apres departir se aquelles metent hi restituint cauteles, e per consequent romanien las peccunies vers ells. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Guyllem Mulet cautelosament e no deguda haia procurades e obtengudes del dit senyor cauteles gracioses e no merescudes e en altra manera injustes, a fi que per vigor de aquelles pogues

mogubellar e remogubellant haver de dit senyor grans e innumerables quantitats de monedes, axi per via de assignacions com de obligacions, e en altra manera il·licita absorbint li la substancia, en gran dan del dit senyor e del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de les quantitats de peccunia que pertanyen al senyor rey lo dit Guyllem Mulet fes assignar o obligar aquelles en gran partida d aquelles a sos complices e sequaces en noms lurs propis, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir lo que dit En Guyllem Mulet se haia fet donar, per ço com sustentia lo dit contracte del dit micer Loqui contingut en lo primer interrogatori, d aço que pertanyen al dit senyor, una vinya en lo terme de la ciutat de Albarrazi valent D florins, poch mes o menys. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Guyllem Mulet ha haut l alberch que solia esser d En Stanyet de Barchinona valent III^m florins, lo qual pertanya al dit senyor per les causes pies. Interrogat si sab o ha hoyt dir per quin titol lo dit Guyllem poseex totes les rendes, drets e esdeveniments pertanyents al senyor rey en les illes de Manorcha e de Ibiça. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Guyllem Mulet de fort poch temps ença se sia enriquehit de XL milia florins, o entorn, sens que no ha VI anys stave ab altre que havia poch de son patrimoni, o en altra manera. Interrogat si pot o deu esser presumit que semblant riquesa no pot esser ajustada en tan poch de temps sens barateries e dan del senyor rey e del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Guyllem Mulet haia rebudes moltes e grans quantitats pertanyents al senyor rey provinents o exints de les bolles papals contingudes en lo dit contracte de micer Loqui, e aquelles vers si se haia aturades, no faent deduccio en lo dit contracte ni trenchant l interes que corria al dit senyor, en gran colpa del dit Mulet e dan del dit senyor rey e del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que a tracte del dit Guyllem Mulet En Jacme Quinta, scriva de manament del dit senyor, per manament del tresorer, sens que lo dit senyor no n sabia res, haia pasats molts manaments en cartes e provisions posant hi manament propi del dit senyor ab dates e antidades segons que ells ordonaven, de que se son seguits molts torts e injusticies, e redunden les dites coses en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que dels deutes confiscats dels juheus del call de Mallorques se haian partits entre En Matheu de Loschos, comissari e rebedor dels dits deutes, e lo dit Guyllem Mulet, tresorer, e En Cortielles e altres de lur sequela de XX^m lliures ensus, attes que lo dit Matheu no haia retut compte sino de fort poch quantitat. Interrogat si sab o ha hoyt dir que aquells VIII solidos que lo dit senyor reebia sobre la cecca de Mallorques per part del dit senyor sien stats venuts per lo dit tresorer a la illa de Mallorques sens que lo dit senyor no n sabia res, e la dita illa haia feta venda de tres milia solidos censals e N Guyllem Mulet. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit tresorer haya fet un debitori al senyor rey de IIII^m florins e N Jacme Despuig, los quals tenia lo dit Jacme a mogubell a la taula d En Pere Dez Cauz, e altre debitori o de X^m lliures per los mogubells d aquells, per los quals debitoris lo tresorer haia hauts per extorsio o sobornacio del dit Jacme Despuig DCC florins, los quals se partiren ell e lo dit Guyllem Mulet e N Esperandeu Cardona.

CONTRA EN PERE DE BERGUE. Et primo interrogat si sab o ha hoyt dir que N Pere de Bergua haia consellat al senyor rey o senyora reyna malament e falsa de no teuir lo dit senyor corts o parlament general a sos

pobles, desviant la dita cort o parlament, a fi que el romangués en liga, colligacio e consell del dit senyor e per ço que lo dit senyor e senyora faessen ço que lo dit Pere de Bergue volgues, les quals cosses cessaren si cort o parlament general se tinguessen; e totes les dites coses faya e consellave en gran e irreparable dan del dit senyor e de sos regnes e terres e de tota la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo desus dit Pere de Bergue se haia fets assignar sobre les quantitats havedores de diverses bolles papals que lo Sant Pare havia atorgades al dit senyor a diverses temps, axi com son les decimes a X anys, les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies de VII anys, les demandes dels ordens militars, ensemps ab les rendes de Mallorques, e aço per subvencio del pasatge que lo dit senyor devia fer en la illa de Cerdenya, les quals quantitats li eren pagades per part de micer Loqui per satisfaccio del sosteniment que el faya del malvat e fals contracte que havia consellat de fer al senyor rey, ço es, que fes venda al dit micer Loqui Scarampo carregant li n censal sobre les dites rendes o bolles, faent ne paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells vel verius usures e barates e de quantitats no degudes, en gran dan, perill e prompta perdicio del regne e illa de Cerdenya e vituperi del dit senyor e de la sua corona e de la [cosa] publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de les dites quantitats de pecunia que pertanyen al senyor rey, lo tresorer faes assignar o obligar a sos complices e sequaces en nom lurs propis, axi com son En Guyllem Mulet, En Nicholau Morato, En Sperandeu, al dit Pere de Berga, a micer Loqui Scarampol, a N Johan Don Sanxo e En Traginer de Perpinya e a d altres, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir per quin titol lo dit Pere de Berga poseex lo castell de Puig Valadors e molts altres censals e rendes patrimonials del dit senyor. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com los promens del dit castell de Puig Valadors vinguessen al senyor rey per suplicar li que lo dit castell tornas a la sua corona, indebite possehit por lo dit En Pere de Bergue, lo dit En Pere de Bergue, regent la cancellaria, ab terror e color de son offici los fes fugir per tal manera que no gosaren ni pogueren demanar justicia. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Pere de Bergue continuament per color de son offici haia sponzellades fadrines e corrumptudes monges e ahontades dones maridades, faent offici de les maldats. Interrogat si sab o ha hoyt dir si lo dit Pere de Bergue, regent la cancelleria, en la illa de Mallorques haia dades moltes sentencies contra oppinio dels savis qui eren en la audiencia, e aço axi per subornacio de diuers com per prechs com per alcavoteries e puteries de fembres qui a quell ne pregaven, en dampnatge de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Pere de Bergue bagues fet furta una esclava d En Cortielles, convers, alias Bosoms, e aquella tingues per alguns dies e pus la remetes a mossen Jacme Pallares, a micer Johan Despla a N Sperandeu Cardona e al tresorer, e per ço com lo dit Bosoms la gosa demanar, lo dit Pere de Berga feu dar una coltellada al dit Bosoms al cap, per la qual es vengut a punt de mort, les quals coses feya lo dit Pere de Bergue per scalfament de son offici e de sos sequaces e en dan de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que per lo dit Pere de Berga fos consellat al dit senyor que per satisfaccio de la dita quantitat, en gran e irreparable dan seu, de sos sotsmesses e de la sua cosa publica, fos atorgada ab letra, carta o en altra manera per lo dit senyor al dit mareschal licencia de marchar sos sotsmesses. Interrogat si sab o ha hoyt que atorgada la dita letra o carta, a induccio o consell del dit Pere de

Berga aquella fos per lo dit Pere signada o spatxada. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Pere de Berga haia signades o spatxades altres letres o provisions contra furs, constitucions e privilegis o en altra manera desviants de justícia, en dan del publich. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Pere de Berga per subornacions o barateries alguns altres actes axi judicials com extrajudicials haia fets o exercits. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Pere de Berga apres les dites destruccions, per ço que ell inquirint o en altra manera officiant posques per subornacions o en altra il·licita manera vendre e fer claudicar la justícia, haia induhit o consellat lo dit senyor que no entras en les ciutats en les quals les dites destruccions s ere seguides sens gent d armes.

CONTRA BERNAT METGE. Et primo interrogat si sab o ha hoyt dir que En Bernat Metge haia consellat al senyor rey de fer alguns mals contractes en gran lesio e irreparable dan del dit senyor e del publich e en gran destruccio de sa casa e de son patrimoni real, e en special los contractes de Loqui Scarampol e altres tocants les decimes e rendes de Mallorques. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Bernat Metge haia fabricat, fet o falsat algun contracte o clausules d'aquell, en special en los dits contractes del dit micer Loqui. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Bernat Metge haia rebuts dels malvats e dapnats contractes de micer Loqui Scarampol, tochant les bolles papals e rendes de Mallorques, MDCCC florins per subornacio o per corrupcio o per celar les malvestats dels dits contractes. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Bernat Metge haia dit en publich, en lo temps que s sabe la mort de don Pero Massa, en la ciutat de Barchinona, com playent sa de la mort del dit don Pero Massa, dient tals o semblants paraules, que : Mes volguera que fos mort lo senyor duch (qui vui es rey) que no don Pero Massa, e que si lo senyor rey hi devia fer ço que devia, que devia levar lo cap al dit senyor duch, qui vui es rey, car prou li n havia fetes.

CONTRA JOAN GARRIUS. Et primo interrogat si sab o ha hoyt dir per quin titol Johan Garrius poseex lo castell de Formiguera e molts altres censals e rendes patrimonials del senyor rey. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com les prohoms del dit castell de Formiguera vinguessen al dit senyor per suplicar li que lo dit castell tornas a la sua senyoria, indèbite possehit per lo dit Johan Guarrius, regent la tresoreria, ab terror e calor de son offici los fes fugir, per tal manera que no gossaren ne pogueren demanar justícia. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Johan ab favors desordonades haia tenguda manera que los officials, axi de la casa del dit senyor com lochals, fossen remogusts de lurs officis faent donar aquells a altres complices e sequasses seus, e aço feya per son propri profit e barat e per fer ne sos affers, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Johan, foragitan los dits officials de lurs officis e apres los dits officials faent na complança al dit senyor, si lo dit Johan e per tor la dita complança feia ab lo dit senyor que los remogusts fossen remunerats, la qual remuneracio feya pagar del patrimoni del dit senyor, les quals coses redundaven en gran profit del dit Johan qui feya fer la remocio en evident dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit En Johan Garrius haia fets e comesses fraus o barateries en son offici. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Johan Garrius, olim scriba de racio, haia morta o feta matar ab

matzines o en altra manera sa muller. Interrogat si sab o ha hoyt dir per quina causa o raho lo dit Johan la ha matada o feta matar ça muller, ço es, si u ha fet perque n pogues pendre altra o per que, e sia interrogat qui nê quals persones poden saber en les dites coses. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit En Johan per calor de son offici haia fet cremar huns molins apres la sua bastida, situats en lo territori de Perpinya. Interrogat que lo dit Johan s enmena una dona maridada de Valencia, lo dit senyor stant en la dita ciutat. Interrogat si sab o ha hoyt dir si lo dit Johan Guarrius ha fetes per si o per altre alguns extorcions e levaments de monedes, sots color de adjutori del dit senyor en la vila de Beelu e termens d aquella e en altres viles circumveynes e aquelles quantitats s aia apropiades e en sos usos convertides e si a greviats per presons e en altra manera los habitants de la dita vila de Beelu e les altres viles desus dites. -

CONTRA JOHAN DON SANXO. Interrogat si sab o ha hoyt dir si entre En Guyllem Mulet, En Jolia Garrius, micer Loqui e En Johan Don Sanxo es alguna companya de fer sa dir les obligacions o asignacions de les peccunies pertanyents al senyor rey e enapres departir sa aquelles, matent e restituint cauteles, e per consequent romanien les primicies vers ells. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de les quantitats de peccunia qui pertanyen al senyor rey lo tresorer fes assignar o obligar aquelles o gran partida de aquelles a sos complices e sequasses en lurs noms propis, axi com son Guyllem Mulet, En Nicholau Morato, En Sperandeu, En Pere de Berga, a micer Loqui Scarampol e al dit Johan Don Sanxo, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que en lo contracte de les primicies qui fou fet ab lo dit En Johan Don Sanxo en paga d aço que li era degut per la cort e en special de un debitori de XXIX ^m florins per seguretat de les primicies, si cas fos que no les pogues haver axi com les ha handes, lo dit senyor li donas fermances e ultra aço li romas carta del debitori dels dits XXIX ^m florins per seguretat solament del dit contracte en poder seu e el dit Johan ha collides les dites primicies ab integre, exceptat que el mestre racional li feu albara debitori de LXXX ^m solidos jaqueses per alguns lochs que no les havia pogudes collir, e lo dit Johan no contrastant que sia stat pagat del dit debitori de XXIX ^m florins en les dites primicies ha usat del dit debitori axi com si li fos degut en altres contractes de la cort e per XXIX ^m florins ne ha rebuts LVIII ^m florins, en dan e prejudici del dit senyor e de la cosa publica consentint en les desus dites coses lo dit Julia Garrius tresorer.

CONTRA QUINTA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que a tracte de Jacme Quinta, scriva de manament del dit senyor, per manament del tresorer, sens que lo dit senyor no sabia res, haia posats molts manaments en cartes e n provisions posant li manament propri del dit senyor ab dates e antidates, segons que lo dit tresorer e altres ordonaven, de que s son seguits molts torts e injusticies e redunden les dites coses en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit En Jacme Quinta per manament del dit tresorer haia posat en moltes cartes e provisions, axi com son contracte qui obligave lo dit senyor e privilegiis, vendes, arrendaments, gracies, remissions, guiatges e concessions de officis triennals e altres diverses provisions, posant lo dit manament sens que lo dit senyor no n sabia res en tal manera «Dominus rex, presente thesaurario, mondavit michi Jacobo Quinta»; e metie en les dites cartes o provisions

la data, antidata o calendari o loch que lo dit tresorer volia, en gran e irreparable dan del dit senyor e de la cosa publica.

CONTRA GRANER. Interrogat si sab o ha hoyt dir que N Arnau Graner, canonge, qui fou tractador del matrimoni del fill del tresorer ab la filla de mossen Bernat de Thous, haia hauts per corredures del dit matrimoni DC florins, los quals feren pagar al dit senyor en gran dan del dit senyor.

CONTRA FRANCESCH MORATO. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Francesch Morato, comprador del dit senyor rey, haia mes en compte al dit senyor les imposicions d'ago que l dit senyor despenia, axi en la ciutat de Valencia com en altres parts, com la veritat del fet sia que lo dit comprador non haia pagat gens, per gran frau e maxinacio del dit comprador, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que com lo senyor rey feu lo convit de les noces del comte de Foix fossen meses en penyora a mogubell al comprador certs murons o merlets de la corona del dit senyor, e que lo dit comprador per altre cap ha restituydes les cauteles de son offici al tresorer, e si les cauteles de aquell temps son enfilades en lo compte qui es stat retut al maestre racional, lo dit senyor hauria a cobrar los dits murons, car pus enfilades son per quitades van e per consequent no es degut a comprador ne a tresorer, perque lo dit senyor se deu informar ab lo maestre racional secretament si es axi e si u es pot cobrar los dits murons.

CONTRA TRAGINER. Interrogat si sab o ha hoyt dir que de les quantitats de peccunia que pertanyen al dit senyor rey que lo tresorer fes assignar o obligar aquells, o gran partida d aquells, a sos complices e sequeaces en lurs noms propis, axi al dit Traginer com a altres, en gran dan del dit senyor e de la cosa publica.

CONTRA EN CALOPA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Bernat Calopa, lochtinent de mestre racional, haia haudes e a si fetes assignar sobre les quantitats havedores de diverses bolles papals a diverses temps per lo Sant Pare atorgades al dit senyor, axi com son les decimes a X anys, les causes pies, los residuus dels testaments, les usures, les primicies a VII anys, les demandes dels ordens militars, ensemps ab les rendes de Mallorques, e ago per subvencio del pasatge que lo dit senyor devia fer en la illa de Cerdanya, les quals al dit En Calopa eren pagades per part de micer Loqui per raho del sosteniment que lo dit Calopa feya del malvat e fals contracte que havia consellat de fer al dit senyor, de la venda que l dit senyor havia feta al dit micer Loqui de les dites decimes, faent na paga al dit micer Loqui de diverses quantitats de mogubells vel verius de usures, de barates e de quantitats no degudes, en gran perill e prompta perdicio del regne e illa de Cerdanya, minva e vituperi del dit senyor e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit Bernat Calopa, lochtinent de maestre racional, havent comissio apartada, e ab segell nou e no acostumat apartat, ohys e diffinis los comptes del dit contracte a fi que les barateries que s fahien per raho del dit contracte en dan del dit senyor fossen secretes. Interrogat si sab o ha hoyt dir que dells deutes confiscats dels juheus del call de Mallorques se haien partits entre En Matheu de Loschos, comissari e reebedor dels dits deutes e tresorer, e En Cortielles e

d altres de jurs quela, de XX^m lliures ensus, attes que lo dit Matheu no haia retut compte sino de fort poca quantitat.

CONTRA MIGUEL ROURE. Interrogat si sab o ha hoyt dir que En Miquel Roure, de offici de tresorer, haia haudes e a si fetes assignar sobre les quantitats havedores et etc. ut supra in primo interrogatorio d En Calopa. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Miquel Roure ab restitutio de cauteles haia hauts IIII^m D solidos de renda patrimonials del dit senyor.

CONTRA MATHEU DE LOSCHOS. Interrogat si sab o ha hoyt dir que dels deutes confiscats dels juehus del call de Mallorques se haien partits entre Matheu de Loschos, comissari e reebedor dels dits deutes, e lo tresorer e En Cortielles e d altres de lur sequela, de XX^m lliures ensus, attes que lo dit Matheu no haie retut compte sino de fort poca quantitat.

CONTRA EN CORTIELLES. Interrogat si sab o ha hoyt dir que dels deutes confiscats et etc. ut supra in proxime interrogatorio.

CONTRA L VISCOMTE DE RODA. Interrogat si sab o ha hoyt dir com per part del senyor rey sobre lo tracte del matrimoni de la senyora infanta dona Johana, filla sua, ab lo comte de Foix fos demanat que l dit comte havia dins la senyoria del dit senyor lo dit comte, per tal que l senyor rey donas loch al dit matrimoni e que la dita cambre fos assignada della dins lo comdat de Foyx e no pas deça, donas a molts dels curials del dit senyor certes quantitats de moneda o ls carregas censals en preu d aquels, e en special al dit vizcomte IIII^m florins. Interrogat si sab o ha hoyt dir si lo dit vezcomte ha hauda la desus dita quantitat o rendes del dit comte de Foix, axi per les causes en lo prop precedent capitol contengudes com per ço qui ginyas e tingues manera que la dita infanta no renunciass o diffinis los drets a aquella pertanyents en lo regne e successio del dit senyor o de la senyora mare de la dita infanta.

CONTRA PONZ DE RODA. Interrogat ut supra in proxime duobus interrogatoris.

CONTRA ARNAU PORTA. Interrogat si sab o ha hoyt dir que N Arnau Porta procuras que s fees un proces de pau e treva en la vila de Tarrega contra En Bertran Cosco, contra tota veritat, prenent que lo dit Bertran havia robat hun fadri del dit Arnau, al qual havia tolt I anell de gran valor e certa quantitat de moneda, lo qual proces fees en lo dit fadri e lo qual clamant juras lo clam star en veritat e que no crehia fallir en prova; e apres algun temps lo dit fadri renunciass al clam que no contenien veritat les coses en lo dit clam compresses, la qual cosa era en gran contumelia de la majestat divinal per la perjura que procurave e en mal exempli e gran dan de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir si lo dit Arnau Porta contra ça fe, e a la qual era tengut al senyor rey, ab En Guyllem Guosset qui instaven axi com a procuradors d En Francesc Dau de a la execucio que fahien de les llexes pies e insertes devant lo comissari apostolical dins lo palau del bisbe de Barchinona, los desus dits fehien citar les gents e fahien componicio ab los marmesors, hereus e detenedors dels bens dels defunchs, apartadament e amagadament seus que lo comissari apostolical no n sabia res, ne scriva, ne procurador de les dites lezes pies, e los diners que n exien prenien axi mateix sens rebuda, que no se n es

feta al senyor rey, e ab hun macip que N Arnau Porta fahia scriva, qui sta ab ell o ab altres scrivans, ells fahian fer obligacions e diffinicions sens sabuda del dit comissari apostolical. Interrogat si sab o ha hoyt dir que los desus dits stants en lur mal propossit feheren una componicio amagadament ab En Sagrera, mercader, qui sta al carrer de Na Canuda, de una heretat qui valia mes de V^m solidos, ço qui romania a les lexes pies, e ells lexaren la per LXX florins, los quals entre enduy se partiren, e puys faeren li fer fi amagadament ab scriva estrany. Interrogat si sab o ha hoyt dir que los desus dits faessen una altra componicio e anaren se n a la cort del veguer e faeren li fer fi per En Francesch Tria, notari, e d aço que hagueren donaren dos florins a N Lobet Porter, quy fou ab ells. Interrogat si sab o ha hoyt dir que altres vegades los desus dits faessen altres componicions amagadament et despuys anaven se n a la cort del veguer e ab micer Anthoni dez Coll e ab En Franchesch Tria, notari, ab qui havien feta certa avienega en fer les fins al veguer, lo qual veguer no n havia poder per inhibicio a el feta per lo dit senyor o comissari, e pus partien se los diners. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Arnau Porta, en temps de les execucions del call de Barchinona, amagadament faes diverses componicions sens sabuda d aquell o d aquells qui havien poder de composar, los diners en sus propis usos se aturas, sens que no n metie res en rebuda al senyor rey. Interrogat si sab o ha hoyt dir que l dit Arnau Porta, ensemps ab En Pere Cortada, consenti que les averies dels avolots dell call de Barchinona, les quals devien esser dades als judges e a altres qui y treballaren per constitucio de Cathalunya, e les quals eren en una caxa on havia ll pa[n]yes, e la una clau tenie lo dit Arnau Porta en nom del senyor rey e l altra lo dit Pere Cortada per nom de la senyora reyna dona Yoland, fos uberta e per lo dit consentiment los dits Arnau Porta e Pere Cortada ne hagueren per subornacio entre endoses mil florins, en gran dan e perjudici e comatent frau als dits judges.

CONTRA IOHANNEM MERCADERI ET AZNAR PARDO. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit micer Johan Mercader stant en la ciutat o illa de Mallorques ginyas e tractas ab la senyora reyna dona Yolant e ab altres complices e sequasses del dit Johan que lo regiment de la ciutat de Valencia se mudas axi com son justicies, jurats, mostaçafs, advocats, racional e clavaris, scriva e sindichs de la dita ciutat. Interrogat si sab o ha hoyt dir que lo dit micer Johan ginyas e tractas la mutació dels dits oficials de la ciutat supra proxime nomenats esser feta en persones de la sequela e valensa dels Suaus e del dit Johan Mercader per lur propri profit, postposada la utilitat publica de la dita ciutat. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que lo dit micer Johan, a ffi que lo seu mal profit pogues dur a acabament, parlant e tractant ab la dita senyora reyna e altres de la sua cort prometes feta la obligacio del dit regiment e regidors donar e fer donar per los novells regidors de la sua sequela la meytat de les impositions que s cullen e s leven en la dita ciutat e contribucio de aquella et X galleas armades a cert temps per posar la reyna de Napols e menar aquella al rey Loys en Napols, o lla hon fos, en gran e irreparable dan e destruccio de la ciutat e de la cosa publica. Interrogat si sab o ha hoyt dir que mossen Aznar Pardo de la Casta, ensemps ab lo dit micer Johan e altres cabes e fos en los dits tractes e mutacio dels regidors de la dita ciutat e que per la dita raho sich parti de la ciutat de Mallorques e vench a la ciutat de Valencia per inhir e comitar lo dit tracte ab lurs complices e

sequasses. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que apres que lo dit senyor rey fon de la part d'aça, estant en la villa de Perpinya, los dits mossen Aznar Pardo e En Johan Mercader vengueren de la ciutat de Valencia al dit senyor e cort sua per continuar lo dit tracte o dur aquell a acabament. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que en lo castell de Perpinya los dits mossen Aznar e micer Johan e En Bernat Suau, qui eren en la dita cort present mossen Exemen Perez, parlassen ab la dita senyora continuant lo dit tracte de la mutacio dels dits regidors de la dita ciutat, dients e offerints a la dita senyora que ells e los de lur sequela havien a lur ma e voler les dues parts de la ciutat e quasi tot lo poble de aquella per metre y divis e dur lur mal proposit a acabament, en destruccio de la dita ciutat. Interrogat si sab o ha hoyt dir que los dits mossen Aznar e micer Johan e altres complices e sequasses lurs tractassen, ginyassen e concellassen la dita senyora que tractas e procuras ab acabament que lo senyor rey trametes ans de la eleccio faedora en la dita ciutat de la juraderia, un misager ab moltes e diverses letres, les quals se endressaven a diverses persones e de diverses staments, axi officials com altres, per dur a acabament lo dit lur mal proposit. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que lo dit misatger trames a la dita ciutat per lo senyor rey per les rahons en los prop precedents capitols contengudes, fos trames a tracte e induccio dels dits mossen Aznar, micer Johan Mercader, mossen Exemen Perez, mestre de Muntesa e altres de lur sequela. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que lo dit misatger fos En Johan dez Valls, ciutada de Barchinona, al qual foren donades e jiuades moltes e diverses letres, axi de creença com altres, dirigides a N Arnau de Vilarnau, lochtinent de governador, a mossen Ramon Tolza, micer Barthomeu Delmas, a mossen Giner Rabaga, micer Francesch Blanch, micer Pere Pastor e altres, per los dits mossen Aznar, micer Johan Mercader e lurs sequaces nomenats, e altres de les dites letres qui s dirigien als maiors o caps dels officis o mestres de la dita ciutat, procurants divis en aquella, per tal que lur mal proposit pus prestament posquessen dar a acabament. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que los desus nomenats o altre de aquells consellassen lo dit senyor e senyora que entre les altres coses que en les dites letres scriviren fossen certes persones nomenades en nombre CL posques mes o menys que aquelles, o algunes de aquelles no fossen messes en eleccio de juraderia ne en conselers ne en altres officis de la dita ciutat, a ffi que los regidors de la dita ciutat no fossen del tot fore e vingues lo regiment de la dita ciutat en ma dels dits micer Johan e Suaus e altres de lur sequela, per fer ne lurs propis fets e complir ne la dita prometensa feta a la dita senyora, en gran destruccio de la dita ciutat. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que lo dit En Johan Dezvalls ab les dites letres sie anat a la dita ciutat de Valencia per exseguir la dita misatgeria en la forma o manera contenguda en los interrogatoris precedents per metre divis en aquella, a tracte dels desus nomenats e altres complices lurs. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que per raho del dit tracte e misatgeria per los desus nomenats o altres complices lurs ginyada e procurada, lo dit senyor rey don Johan e la dita senyora hagueren obtengut e haut dels novells regidors les coses per los dits micer Johan e mossen N Aznar e altres de lur sequela a ells promesses e en los prop dits interrogatoris expressades, si douchs lo dit senyor no fes axi com fou mort e preventus. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que per raho del dit tracte e misatgeria ginyada o procurada per los desus dits e altres complices e sequaces lurs, metent dins en la dita ciutat lo senyor rey e la senyora reyna tractassen los misatgers de la ciutat de Valencia no deguda-

ment exegerantse menyspreants lur misatgeria, dient los moltes e diverses paraules contumeliosas e desvians los de lur bon proposit, en gran dan dels dits senyors e de la sua cosa publica. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que stant lo senyor rey don Johan en la ciutat e illa de Mallorques micer Johan Mercader, ciutada de Valencia, fos advocat fischal del dit senyor e del mestre de Muntesa. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que la questio que es sobre lo mixt imperi e iurisdiccio de la villa d Onda entre les universitats de la ciudad de Valencia e de la vila d Onda, de una part, e lo dit mestre de Muntessa e frares e convent del seu orde, de la part altra, faze e haie fet part ensemps ab les dites universitats lo procurador fischal del senyor rey. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que lo dit micer Johan en la dita causa del mixt imperi e iurisdiccio de la dita vila d Onda, stant advocat fischal del senyor rey, haie patrozinat e advocat per la partida del dit mestre e orde de Muntesa e contra lo fisch del dit senyor rey. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que lo dit micer Johan, stant advocat dels dits senyor rey o fisch seu e del mestre de Muntesa, en la dita ciutat de Mallorques ordonas en la dita causa o questio de mixt imperi e iurisdiccio de la dita vila d Onda sentencia donada e promulgada per En Grabiell Cardona e en persona del dit senyor rey concebuda. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que lo dit micer Johan Mercader, stant advocat fischal del dit senyor rey haie patrocinat, advocat o consellat contra les regalies, preminencies et drets que lo dit senyor rey ha en los castells, villes e lochs e universitats del maestrat de Muntesa, en gran dan e premhi del dit senyor e de la sua cosa publica. Interrogat si sab ne ha hoyt dir que l dit micer Johan Mercader, stant lo senyor rey en la vila de Perpinya ara darrerament, donas consell al dit senyor e senyora reyna que mossen Ramon Alamany de Cervello e micer Johan Dez Pla e En Bernat Metge anassen en Barchinona per inquirir contra alguns del consell de la dita ciutat de Barchinona, ne si lo dit Johan Mercader tracta, consella o en altra manera feu lo que En Joan Dez Valls anas a la ciutat de Valencia per metre divis en aquella per ço que lo dit Johan Mercader posques obtenir son mal proposit.

Matias vicecancellarius.

Signum Martini Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corcice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui hanc sententiam tulimus eidemque sigillum nostrum impendenti iussimus apponendum.

Signum mei Dominici Exarich, domini regis scriptoris regiaque auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem ipsius domini qui prolacioni dicte sentencie interfui eamque legi et publicavi et in hanc publicam formam in quinque pergameneis conglutinatis scribi feci in primo quorum pergameneorum sicut XCV linee quarum prima incipit "In Dei nomine pateat universis", et finit "consiliarios"; ultima vero linea eiusdem pergamenei incipit "redundavere" et finit "en l enteniment"; in secundo vero pergameneo sunt XCVIII linee quarum prima incipit "del dit senyor", finit "de racio de ho" ultima vero linea eiusdem secundi pergameni incipit "Alamany" et finit "demanades"; in tercio autem pergameno sunt XCIII linee, quarum prima incipit "josen exigides" et finit "en dia es"; ultima vero linea dicti pergameni incipit in certo "si sab" et finit "cauteles o per"; in IIIIº vero pergameno sunt CXVIII linee quarum prima incipit "consequent" et finit "del dit senyor"; ultima vero linea dicti pergameni incipit "e irreparable" et finit "en gran"; in quinto vero et ultimo pergameno sunt XLIX linee quarum prima incipit "dan del dit senyor" et finit "compra-

dor"; ultima vero linea qui perfecta non est incipit "aquella, per ço" et finit "proposit Mathias vicecancellarius". Corrigitur autem in lineis LXXVI primi pergameni "e algu o alguns d ells se haien fet donar al dit senyor axi per via de vendes o alienacions patrimoni del dit senyor, axi com son castells, viles, lochs"; XXXIII, secundi pergameni "grans e infinides quantitats de monedes, jatsia que les dites comunitats e singulars de aquelles fosen innocents e per defensio de les regalies"; XXXVII eiusdem secundi pergameni "raho dels dits misagers o d altres persones"; XLIII dicti pergameni "o per satisfaccio", et XXI quinti et ultimi pergameni LI "fer fi amagadament ab scriva strany", et clausi.

Dominicus Exerich ex sententia lata in consilio.